

AKTUALIZACJA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA

dla Gminy Chełm Śląski

Załącznik do uchwały nr XXX/154/2009
Rady Gminy Chełm Śląski z dnia 3 lipca 2009r.

Kierownik Projektu:
mgr inż. Ksenia Czachor

Zespół realizujący:
mgr Katarzyna Kędzierska
mgr inż. Monika Patoła

Spis treści

Rozdział I. WSTĘP	4
Przedmiot i cel opracowania.....	4
Zakres i metodyka wykonania opracowania.....	4
Rozdział II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH WYŻSZEGO SZCZEBLA	5
Rozdział III. CHARAKTERYSTYKA GMINY CHEŁM ŚLĄSKI	14
Rozdział IV. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA	25
IV.1 Wody powierzchniowe i podziemne.....	25
IV. 2 Gospodarka odpadami.....	26
IV.3 Powietrze atmosferyczne.....	26
IV.4 Klimat akustyczny.....	29
IV.5 Ochrona przyrody.....	29
IV.6 Poważne awarie, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne oraz klęski żywiolowe.....	30
Rozdział V. CELE, PRIORYTETY I ZADANIA OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE CHEŁM ŚLĄSKI	31
V.1 Ochrona gleb i powierzchni ziemi.....	31
V.2 Gospodarka wodno - ściekowa.....	32
V.3 Gospodarka odpadami.....	33
V. 4 Ochrona powietrza atmosferycznego.....	33
V.6 Ochrona przed hałasem.....	35
V.7 Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym.....	35
V.8 Ochrona przyrody.....	36
V.9 Ochrona przed skutkami poważnych awarii oraz bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne.....	37
V.10 Edukacja ekologiczna.....	37
Rozdział VI. PROGRAM WYKONAWCZY	38
VI.1 Instytucje odpowiedzialne.....	38
VI.2 Narzędzia realizacji programu.....	39
VI.3 Źródła finansowania.....	42
VI.4 Harmonogram rzeczowo-finansowy wdrażania programu.....	50

VI.5. Monitoring i ocena realizacji programu.....54

Rozdział I. WSTĘP

Przedmiot i cel opracowania

Przedmiotem opracowania jest aktualizacja programu ochrony środowiska dla gminy Chełm Śląski.

Niniejszy program został sporządzony jako realizacja obowiązków gminy wynikających z zapisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. - Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity: Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.), dotyczących sporządzania gminnych programów ochrony środowiska.

Dokument ten służy realizacji polityki ekologicznej państwa na szczeblu lokalnym. Przyjęte w programie priorytety oraz zadania gminy Chełm Śląski służyć będą realizacji obowiązujących wymogów ustawowych w dziedzinie ochrony środowiska, zasad wynikających z programów rządowych, zasad zrównoważonego rozwoju Polski oraz innych dokumentów strategicznych w gminie. Efektem realizacji programu będzie poprawa stanu środowiska oraz wdrożenie efektywnego zarządzania środowiskiem w gminie.

Zakres i metodyka wykonania opracowania

Zakres opracowania spełnia wymagania określone w przepisach ustawy Prawo ochrony środowiska. Program obejmuje działania gminy na najbliższe cztery lata, tj. 2008-2011 oraz obejmujące w perspektywie kolejne cztery lata, tj. 2012-2015. Treść programu jest zgodna z obowiązującymi przepisami prawa, programami rządowymi z zakresu ochrony środowiska oraz odpowiednimi dokumentami programowymi rangi regionalnej i lokalnej. Aktualizacja programu zawiera ogólną charakterystykę gminy oraz charakterystykę i ocenę aktualnego stanu środowiska, sporządzoną na podstawie inwentaryzacji i analizy zagadnień związanych z ochroną środowiska w gminie Chełm Śląski. Analizę przeprowadzono w oparciu o:

- informacje uzyskane bezpośrednio z gminy,
- studium zebranych materiałów wejściowych,
- dostępne wyniki monitoringu środowiska,

Opracowanie określa cele, priorytety i zadania ochrony środowiska w zakresie: ochrony gleb i powierzchni ziemi, gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki odpadami, ochrony powietrza atmosferycznego, ochrony przed hałasem i promieniowaniem elektromagnetycznym, ochrony przyrody, ochrony przed skutkami poważnych awarii oraz edukacji ekologicznej. Założone cele podzielono na cele krótkoterminowe, do realizacji

w latach 2008-2011 oraz średnioterminowe, do realizacji w perspektywie kolejnych czterech lat, czyli do roku 2015.

Podstawą formułowania celów i priorytetów były wyniki przeprowadzonej analizy stanu środowiska oraz identyfikacja potrzeb gminy w zakresie ochrony środowiska. Przy formułowaniu priorytetów i celów ekologicznych kierowano się wytycznymi zawartymi w obowiązujących przepisach prawa polskiego, obowiązujących dokumentach rządowych oraz innych dokumentach strategicznych. Opracowanie zawiera program wykonawczy, tj. określa: instytucje odpowiedzialne za realizację programu, narzędzia realizacji programu, źródła jego finansowania, harmonogram rzeczowo-finansowy wdrażania programu oraz procedury kontroli realizacji programu.

Rozdział II. UWARUNKOWANIA WYNIKAJĄCE Z DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH WYŻSZEGO SZCZEBLA

Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 (wersja przyjęta przez Radę Ministrów w dniu 16.12.2008)

„Polityka Ekologiczna Państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” bierze pod uwagę zobowiązania wynikające z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Przy jej opracowywaniu uwzględniono nie tylko strategiczne i programowe dokumenty rządu Rzeczypospolitej Polskiej, ale także Wspólnoty Europejskiej. Polska polityka ekologiczna opiera się na konstytucyjnej zasadzie zrównoważonego rozwoju. Pod kątem gospodarki odpadami, PEP ustanowiła następujące cele średniokresowe do 2016 r.:

- utrzymanie tendencji oddzielenia ilości wytwarzanych odpadów od wzrostu gospodarczego kraju (mniej odpadów na jednostkę produktów, mniej opakowań, dłuższe okresy życia produktów itp.),
- znaczne zwiększenie odzysku energii z odpadów komunalnych w sposób bezpieczny dla środowiska,
- zamknięcie wszystkich składowisk, które nie spełniają standardów UE i ich rekultywacja,
- sporządzenie spisu zamkniętych oraz opuszczonych składowisk odpadów wydobywczych, wraz z identyfikacją obiektów wpływających znacząco na środowisko,
- eliminacja kierowania na składowiska zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz zużytych baterii i akumulatorów,
- pełne zorganizowanie krajowego systemu zbierania wraków samochodów i demontaż pojazdów wycofanych z eksploatacji,

- takie zorganizowanie systemu preselekcji sortowania i odzysku odpadów komunalnych, aby na składowiska nie trafiło ich więcej niż 50% w stosunku do odpadów wytworzonych w gospodarstwach domowych.

PEP wskazuje, że aby osiągnąć cele średniookresowe konieczne jest w latach 2009-2012:

- zorganizowanie banku danych o odpadach (do końca 2009 r.),
- reforma obecnego systemu zbierania i odzysku odpadów komunalnych w gminach, dająca władzom samorządowym znacznie większe uprawnienia w zarządzaniu i kontrolowaniu systemu (do końca 2009 r.),
- zwiększenie stawek opłat za składowanie odpadów zmieszanych biodegradowalnych oraz odpadów, które można poddać procesom odzysku,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne inwestycji dotyczących odzysku i recyklingu odpadów, a także wspieranie wdrożeń nowych technologii w tym zakresie,
- dostosowanie składowisk odpadów do standardów UE (do końca 2009 r.),
- wprowadzenie rozwiązań poprawiających skuteczność systemu recyklingu wyeksploatowanych pojazdów,
- finansowe wspieranie przez fundusze ekologiczne modernizacji technologii prowadzących do zmniejszania ilości odpadów na jednostkę produkcji (technologie małoodpadowe),
- realizacja projektów dotyczących redukcji ilości składowanych odpadów komunalnych i zwiększenia udziału odpadów komunalnych poddawanych odzyskowi i unieszkodliwieniu wspieranych dotacjami Programu Operacyjnego „Infrastruktura i Środowisko”,
- intensyfikacja edukacji ekologicznej promującej minimalizację powstawania odpadów (np. opakowań, toreb foliowych) i ich preselekcję w gospodarstwach domowych,
- wzmocnienie przez Inspekcję Ochrony Środowiska kontroli podmiotów odbierających odpady od wytwórców oraz podmiotów posiadających instalacje do odzyskiwania i unieszkodliwiania odpadów,
- dokończenie akcji likwidacji mogilników, zawierających przeterminowane środki ochrony roślin i inne odpady niebezpieczne oraz akcji eliminacji PCB z transformatorów i kondensatorów (do końca 2010 r.).

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami (projekt aktualizacji 2008)

Celem dokumentu jest określenie systemu dobrej gospodarki odpadami na Śląsku uwzględniającej wymagania środowiskowe, ekonomiczne i społeczne. Zaktualizowany Plan przedstawia propozycję nowoczesnego i skutecznego systemu gospodarowania odpadami, zgodnego z Krajowym Planem Gospodarki Odpadami 2010, Polityką Ekologiczną Państwa, przepisami oraz dobrymi praktykami w dziedzinie zarządzania systemami gospodarki odpadami. W dokumencie dokonano analizy stanu aktualnego w odniesieniu do skali regionu. Zidentyfikowano występujące problemy i wskazano słabe strony istniejącego stanu. W odniesieniu do tego, sformułowano cele i kierunki działań oraz zadania z zakresu gospodarki odpadami mające na celu wyeliminowanie zidentyfikowanych nieprawidłowości.

W oparciu o dokonane założenia i przyjęte cele, a także po uwzględnieniu szeregu uwag przekazanych przez ekspertów i praktyków (pracownicy administracji, zarządzający instalacjami, podmioty prowadzące działalność w zakresie gospodarki odpadami), zaproponowano system gospodarki odpadami. Polega on na podziale województwa na Regiony Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w ramach których będą realizowane przedsięwzięcia związane z zagospodarowaniem wytwarzanych odpadów. Zagadnienie to szerzej przedstawiono w planie gospodarki odpadami, będącym integralną częścią niniejszego dokumentu.

Wojewódzki Program Ochrony Środowiska (projekt aktualizacji)

Dotychczas obowiązujący "Program Ochrony Środowiska Województwa Śląskiego do 2004 r. oraz cele długoterminowe do roku 2015" jest dziś aktualny przede wszystkim w części formułującej ogólne wytyczne do tworzenia regionalnej polityki ochrony środowiska. W oparciu o diagnozę stanu środowiska, uwarunkowania zewnętrzne i wewnętrzne polityki ochrony środowiska oraz wymagania w zakresie jakości środowiska i racjonalnego użytkowania zasobów naturalnych (określone stosownymi ustawami, aktami wykonawczymi, implementacją dyrektyw UE) – w aktualizacji Wojewódzkiego Programu Ochrony Środowiska przedstawione zostaną aktualne priorytety jego realizacji wraz z głównymi kierunkami działań zmierzających do systematycznej poprawy jakości środowiska i racjonalnego użytkowania z jego zasobów. Według stanu na lipiec 2008 r., nie są jeszcze zakończone prace nad aktualizacją Programu i nie został on poddany konsultacjom społecznym.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego

4 września 2007 r. Komisja Europejska zaakceptowała projekt Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2007-2013. Pozwoliło to Zarządowi Województwa Śląskiego na podjęcie uchwały nr 1708/91/III/2007 z dnia 18 września 2007 roku przyjmującej Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013 (dalej: RPO WŚ).

Celem głównym RPO WŚ jest „stymulowanie dynamicznego rozwoju, przy wzmocnieniu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej regionu”, jako proces zachodzący na wielu płaszczyznach, w tym m.in. środowiskowej poprzez zmniejszenie obciążeń i polepszenie jakości środowiska przyrodniczego, zachowanie bioróżnorodności. W RPO WŚ wyznaczono szereg priorytetów, wśród których jest „Środowisko”, którego głównym celem jest ochrona oraz poprawa jakości środowiska, realizowana poprzez cele szczegółowe, takie jak:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczenie ilości odpadów deponowanych i zdeponowanych w środowisku,
- poprawa jakości powietrza,
- doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa.

W ramach priorytetu wspierane będą działania w zakresie rozwoju infrastruktury wodno - ściekowej, gospodarki odpadami, poprawy jakości powietrza i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarządzania środowiskiem i ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Infrastruktura wodno - ściekowa wspierana będzie poprzez inwestycje w sieci kanalizacyjne, wodociągowe, oczyszczalnie ścieków i elementy systemu zaopatrzenia w wodę. W ramach gospodarki odpadami, wsparcie uzyskają projekty z zakresu selektywnej zbiórki odpadów, ich odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania, kompleksowego oczyszczania terenów z odpadów zawierających azbest oraz rekultywacji obszarów zdegradowanych i składowisk odpadów na cele przyrodnicze. Wymienione przedsięwzięcia w znacznym stopniu przyczynią się do wdrożenia efektywnych ekologicznie, kompleksowych systemów gospodarki odpadami oraz likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów. Wszystkie działania podejmowane w zakresie gospodarki odpadami będą ponadto realizować założenia wynikające z Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego. Poprawa jakości powietrza będzie osiągnana poprzez przedsięwzięcia na rzecz budowy, remontu oraz modernizacji systemów ciepłowniczych (obejmujące likwidację systemów indywidualnych), wraz z ich wyposażeniem w instalacje ograniczające emisję zanieczyszczeń, kompleksowej

termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła, prowadzącej do ograniczenia „niskiej emisji”. Dodatkowo, wspierane będą działania prowadzące do wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym budowa infrastruktury służącej do przesyłu i produkcji energii pochodzącej ze źródeł alternatywnych, jak energia słoneczna, energia pochodząca z biomasy i inne. W ramach priorytetu preferowane będą projekty realizowane na obszarach o dużej gęstości zaludnienia. Doskonaleniu zarządzania środowiskiem będą służyć inicjatywy w zakresie tworzenia i rozwoju instrumentów gromadzenia i przetwarzania informacji o stanie środowiska, map akustycznych oraz map zalewowych. W ramach priorytetu realizowane będą działania polegające na modernizacji i doposażeniu infrastruktury służącej szeroko pojętej edukacji ekologicznej (m.in.: punkty widokowe, ścieżki przyrodnicze, ośrodki dydaktyczno – promocyjne) oraz przywracaniu drożności korytarzy ekologicznych.

Strategia rozwoju województwa śląskiego na lata 2000-2020

Obowiązująca „Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2020” powstała w wyniku przeprowadzenia aktualizacji „Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego na lata 2000-2015”. Strategia stanowi jeden z najważniejszych dokumentów przygotowanych przez samorząd województwa, zapis świadomych wyborów społeczności regionu, obrazujący długotrwałą koncepcję rozwoju omawianego terytorium, z punktem ciężkości zorientowanym na rozwiązywanie kluczowych problemów i wykorzystywanie pojawiających się szans. Wizja województwa śląskiego skupia się przede wszystkim na poprawie wizerunku oraz uczynieniu z regionu jednego z centrów cywilizacyjnych Polski i Europy. Przewiduje ona równomierny rozwój województwa, przebiegający równocześnie na czterech płaszczyznach:

- społecznej (edukacja, kultura, integracja społeczna, aktywizacja zasobów ludzkich),
- gospodarczej (restrukturyzacja, innowacyjność i rozwój gospodarki),
- środowiskowej (ochrona i kształtowanie środowiska i przestrzeni),
- infra - technicznej (rozwój transportu, komunikacji i przepływu informacji).

Cel strategiczny na płaszczyźnie środowiskowej został zdefiniowany jako „poprawa jakości środowiska naturalnego i kulturowego oraz zwiększenie atrakcyjności przestrzeni”.

Określono następujące kierunki działań:

- 1) wspieranie rozwoju obszarów metropolitalnych,
- 2) zagospodarowanie centrów miast oraz zdegradowanych dzielnic,
- 3) rewitalizacja terenów zdegradowanych,
- 4) kształtowanie ośrodków wiejskich,

- 5) uporządkowanie i wdrożenie systemu gospodarki odpadami,
- 6) utworzenie systemu kształtowania i wykorzystywania zasobów wodnych,
- 7) polepszenie jakości powietrza,
- 8) ochrona przed hałasem,
- 9) ukształtowanie regionalnego systemu obszarów chronionych.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego jest podstawowym dokumentem określającym zasady organizacji struktury przestrzennej województwa oraz zasady i kierunki zagospodarowania przestrzennego w przekroju podstawowych komponentów przestrzeni, w tym:

- podstawowych elementów sieci osadniczej,
- rozmieszczenia infrastruktury społecznej, technicznej i innej o znaczeniu ponadlokalnym,
- wymagań w zakresie ochrony środowiska przyrodniczego i ochrony dóbr kultury, z uwzględnieniem obszarów podlegających szczególnej ochronie.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa jako instrument kreowania rozwoju przestrzennego województwa oraz koordynowania planowania zagospodarowania na poziomie regionalnym ustala kierunki transformacji podstawowych elementów struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa, uwzględniając zasady polityki państwa w dziedzinie przestrzennego zagospodarowania zawarte w: „Koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju” oraz cele i kierunki rozwoju regionu zawarte w „Strategii rozwoju województwa śląskiego na lata 2000-2020”.

Cel generalny polityki przestrzennej został sformułowany następująco: „Kształtowanie harmonijnej struktury przestrzennej województwa śląskiego sprzyjającej wszechstronnemu rozwojowi województwa.

Cele polityki przestrzennej (spośród których każdy dotyczy zagadnień związanych z ochroną środowiska) to:

- I. Dynamizacja i restrukturyzacja przestrzeni województwa
- II. Wzmocnienie funkcji węzłów sieci osadniczej
- III. Ochrona zasobów środowiska, wzmocnienie systemu obszarów chronionych i wielofunkcyjny rozwój terenów otwartych
- IV. Rozwój ponadlokalnych systemów infrastruktury
- V. Stymulowanie innowacji w regionalnym systemie zarządzania przestrzenią
- VI. Rozwój współpracy międzyregionalnej w zakresie planowania przestrzennego.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest

W dniu 14 maja 2002 roku Rada Ministrów przyjęła „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”. Był on wynikiem rezolucji Sejmu RP z dnia 19 czerwca 1997 r. w sprawie programu wycofywania azbestu z gospodarki (M. P. Nr 38, poz. 373), w której Rada Ministrów została zobowiązana do opracowania programu zmierzającego do wycofywania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski. Powstał on także w wyniku realizacji ustawy z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004 r., Nr 3, poz. 20, z późn. zm.) oraz przepisów wykonawczych do niej.

Realizacja Programu została przewidziana na lata 2003-2032, głównie z uwagi na wieloletnią trwałość płyt azbestowo-cementowych i innych wyrobów stosowanych w budownictwie, dużą ilość tych wyrobów oraz wysokie koszty usuwania.

Cele „Programu ...” sformułowane zostały następująco:

- sukcesywne eliminowanie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest i oczyszczenie z nich terytorium Polski,
- eliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych kontaktem z azbestem,
- sukcesywna likwidacja negatywnego oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie do spełnienia wymogów ochrony środowiska.

W „Programie...” przyjęto założenie, że w ciągu trzydziestoletniego okresu jego realizacji,

tj. od 2003 r. do 2032 r. nastąpi:

- wdrożenie stosowanych w Unii Europejskiej przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest,
- oczyszczenie terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- unieszkodliwianie odpadów azbestowych znajdujących się na drogach i placach,
- złożenie odpadów azbestowych na 84 składowiskach o powierzchni od 1 do 5 ha, zlokalizowanych na terenie całego kraju,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem,

- likwidacja oddziaływania azbestu na środowisko.

W tym celu zaplanowano realizację takich zadań, jak:

- prowadzenie działalności informacyjno-popularyzacyjnej na temat azbestu,
- prowadzenie działalności szkoleniowej dla pracowników administracji państwowej,
- utworzenie Ośrodka Referencyjnego Badań i Oceny Ryzyka Zawodowego Związanych z Azbestem,
- utworzenie bazy danych o lokalizacji, ilości i stanie istniejących wyrobów zawierających azbest, oraz utworzenie bazy danych niezbędnych do skutecznego monitorowania realizacji zadań przewidzianych „Programem...”,
- opracowanie wojewódzkich, powiatowych i gminnych planów ochrony przed szkodliwością azbestu oraz programów usuwania wyrobów zawierających azbest,
- wspieranie inicjatyw samorządu terytorialnego dotyczących oczyszczania miejsc publicznych z azbestu,
- budowę składowisk odpadów zawierających azbest,
- monitorowanie realizacji „Programu...”,
- usunięcie wyrobów zawierających azbest.

Jako docelowy przyjęto 30-letni okres realizacji tego programu (rok 2032 jako termin osiągnięcia celów).

Według doniesień Ministerstwa Gospodarki, prowadzone są obecnie prace nad uchwaleniem „Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”. Znaczącą zmianą w stosunku do dotychczasowego „Programu...” stanowić będzie zmiana sposobu postępowania z azbestem: nie będzie konieczności usuwania rur azbestowo cementowych (trzeba je będzie zaznaczyć w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego), natomiast usunięty azbest będzie można unieszkodliwiać w sposób inny niż składowanie (obecnie jest to jedyna dopuszczalna metoda zagospodarowania odpadów azbestowych).

Rozdział III. CHARAKTERYSTYKA GMINY CHEŁM ŚLĄSKI

Położenie administracyjne Gminy

Gmina Chełm Śląski leży na wschodnim skraju Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, przy granicy województw Śląskiego i Małopolskiego. W granicach województwa Śląskiego, do którego gmina należy, sąsiaduje od północy z gminą Imielin, od wschodu z gminą Lędziny i od południa z gminą Bieruń. Poprzez granicę wschodnią, będącą jednocześnie granicą województw, sąsiaduje z gminą Chełmek. Granicę województw Śląskiego i Małopolskiego stanowi rzeka Przemsza. Na obszarze gminy, o powierzchni 23,22 km², mieszka ok. 5 724 osób.

Położenie geograficzne Gminy

Chełm Śląski jest gminą wiejską położoną w powiecie bieruńsko-lędzińskim na obrzeżu uprzemysłowionej części Górnego Śląska w obrębie Wyżyny Śląskiej i Kotliny Oświęcimskiej, na obniżeniu Cisowca, Garbu Chełmu oraz Równinie Pszczyńskiej.

Zagospodarowanie terenu

Według danych Wydziału Geodezji i Gospodarki Nieruchomościami Powiatu Bieruńsko-Lędzińskiego (Powiatowy Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej) struktura użytkowania gruntów w gminie Chełm Śląski przedstawia się następująco (wg stanu na dzień 31 grudnia 1999 r.):

- użytki rolne: 1 674 ha (71,3% ogólnej powierzchni gminy),
- lasy i grunty leśne: 64 ha (2,7% powierzchni gminy),
- grunty zadrzewione i zakrzewione: 22 ha (0,9% powierzchni gminy)
- pozostałe grunty: 589 ha (25,1% powierzchni gminy).

Budowa geologiczna i hydrogeologiczna

W podłożu terenu gminy Chełm Śląski dominują trzeciorzędowe iły, mułki, piaski, i piaskowce warstw słowiańskich, wielickich i grabowieckich (Nb). Miejscami spod pokrywy trzeciorzędowej odsłaniają się starsze skały, zwykle w postaci serii, jak na przykład: środkowo triasowe wapienie, margle i dolomity warstw błotnickich i gogolińskich (Tmh)., dolnotriasowe dolomity i margle (Tp3) i piaskowce mułowce i iłowce warstw świerkłanieckich

(Ts) oraz górnokarbońskie piaskowce, zlepieńce, iłowce, mułowce i węgiel kamienny oraz piaskowe i piaski arkozowe (Cw²⁻⁴).

Rozkład przestrzenny warstw powierzchniowych jest bardziej złożony i wynika z późniejszych procesów glacialnych i fluwialnych. Doliny współczesnych rzek i potoków zajęte są holocenijskimi mułami, piaskami i żwirami rzecznyymi (H). Na ich obrzeżach znajdują się podobnie utwory pochodzenia neoplejstoceńskiego (B) lub utwory wodnolodowcowe, jak piaski i żwiry (S¹) oraz gliny zwałowe (gzP). Stosunkowo rzadko, w większej odległości od dolin można spotkać również holocenijskie namuły (nH).

W rejonie Smutnej Góry na powierzchni ukazują się skały starsze od czwartorzędowych. Są to wychodnie serii skał triasowych: środkowotriasowe wapienie, margle i dolomity (Tmⁿ) oraz dolnotriasowe dolomity i margle (Tp³) i piaskowce, mułowce i iłowce (Ts). Szczyt wzniesienia posiada nadal wielką czapę osadów trzeciorzędowych (Nb).

Teren gminy rozdzielony jest między dwa zakłady górnicze „Ziemowit” na północnym-wschodzie oraz „Piast” na południowym zachodzie. Oba eksploatują złoża węgla kamiennego.

Pełny profil osadów karbońskich przekracza 1000m. Warstwy orzeskie wykształcone są w formie łupków z wkładkami drobnoziarnistych piaskowców. Wśród łupków występują 23 pokłady węgla, lecz tylko kilka zaliczono do bilansowych.

Kopalnie eksploatują pokłady grupy 200 – warstwy łaziskie. Złoża charakteryzują się znaczną aktywnością sejsmiczną. Prognozowane wstrząsy nie powinny przekraczać przyspieszeń o wartości 180mm/s² natomiast maksymalne odkształcenia terenu osiągną wielkość III kategorii.

Dawnym wyrobiskiem piasku posadzkowego jest obecny zbiornik wodny Dzieńkowice. Nieeksploatowane części tego złoża znajdują się na terenie sąsiadującym ze zbiornikiem, w widłach ulic Chełmskiej i Gamrot. Na zachód od miejscowości Kopciowice znajduje się bogate złożo surowców ilastych, dotychczas nieeksploatowane. Na terenie gminy brak innych udokumentowanych złóż.

Czwartorzędowe piętro wodonośne stanowią osady piaszczyste lub piaszczysto-żwirowe, zalegające na nieprzepuszczalnych iłach trzeciorzędowych.

Trzeciorzędowe piętro wodonośne budują głównie wapienie dolomiczne i dolomity retu. Zasilanie jest w obrębie wychodni triasu w rejonie Smutnej Góry. Odwodnienie następuje systemem spękań ku piętru karbońskiemu.

Karbońskie piętro wodonośne tworzą piaskowcowe poziomy wodonośne w obrębie warstw łaziskich. Poziomy te są na większości obszary izolowane od powierzchni miąższą pokrywą iłów trzeciorzędowych. Posiadają łączność hydrauliczną z piętrem triasowym, o ile to ostatnie występuje w nadkładzie karbonu. Zasilanie poziomów karbońskich ma miejsce

w rejonie pagórów zrębowych, na obszarze wychodni osadów przedkenozoicznych lub tam, gdzie osady takie przykrywa jedynie cienka pokrywa utworów czwartorzędowych.

Gmina Chełm Śląski leży w całości w zasięgu karbońskiego zbiornika nr 457 (C/2 Tychy-Siersza). Zbiornik typu szczelinowo-porowego do 2002 r. miał status głównego Zbiornika Wód Podziemnych. Status ten został zniesiony rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 grudnia 2002 roku (Dz. U. Nr 232, poz. 1953). Zbiornik zawiera wody klasy II lub III, charakteryzujące się podwyższoną zawartością azotanów, substancji rozpuszczalnych oraz przewodnością. W pobliżu północnej granicy gminy znajduje się triasowy GZWP nr 452 (T/5 Olkusz-Zawiercie). Zbiornik ten ma w granicach swojego występowania również obszar zasilania.

Wody czwartorzędowe w granicach gminy nie tworzą zbiorników użytkowych. Są one silnie lub bardzo zagrożone zanieczyszczeniami migrującymi z powierzchni.

W granicach gminy nie ma punktów monitoringu wód podziemnych.

Wody GZWP Tychy-Siersza nie są ujmowane na terenie Chełmu Śląskiego. Wody czwartorzędowego poziomu są ujmowane licznymi studniami gospodarskimi, choć na bieżące potrzeby bytowe wykorzystywana jest woda z wodociągu komunalnego.

Wody pozostałych pięter nie mają znaczenia gospodarczego. [źródło: *Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Chełm Śląski*].

Sieć hydrograficzna

System hydrograficzny gminy Chełm Śląski jest dobrze rozwinięty, a obszar zajmowany przez wody powierzchniowe wynosi około 10 % terenu gminy. Większą z tego część zajmują zbiorniki wodne. Największym jest Zbiornik Dzieckowicki założony w dawnym wyrobisku popiaskowym. Swój udział w tej powierzchni mają również Stawy Pacwowe, Staw Kudrowiec, Staw Goldman. Część z tych stawów powstała w nieckach zagłębień bezodpływowych i jest wynikiem działalności górniczej. Zbiornik Dzieckowicki pełni funkcje retencyjną i stanowi rezerwar wody pitnej. Jego funkcja ekologiczna, zwłaszcza w granicach gminy Chełm Śląski jest znikoma. Pozostałe zbiorniki pełnią funkcje hodowlane, przyrodnicze, rekreacyjne i sportowe.

Gmina odwadniana jest przez szereg cieków i cały system powiązanych z nimi rowów. Największym ciekim jest rzeka Przemsza przebiegająca we wschodniej granicy gminy. Pomimo wielkości rzeki jej bezpośrednia zlewnia jest ograniczona do terenów położonych na wschód od ul. Górnośląskiej. Znajdujący się tu system rowów zasilany jest również Potokami Imielanka i Rothera. Do Przemszy otwiera się również przelew awaryjny Zbiornika Dzieckowice.

Pozostałe ciekierują się bezpośrednio w stronę Wisły, która przepływa z zachodu na wschód poza południowymi granicami gminy. Osiami tego systemu są Potoki Makołowiec i Goławiecki.

Większość dużych, posiadających własne nazwy, cieków płynie w antropogenicznie ukształtowanych korytach. Są one w szczególności umocnione w dnie i obwałowane w partiach szczytowych. Celem tych zabiegów jest zwiększenie bezpieczeństwa powodziowego i regulacja przepływu, zaburzonego działalnością górniczą. Ciekier płynące w granicach gminy posiadają kontakt hydrauliczny z wodami gruntowymi. Reżimy przepływu w największych z nich (Przemsza, Potok Goławiecki) są antropogenicznie zaburzone.

W lokalnych rzekach i potokach przeważa nieznacznie odpływ półrocza zimowego. Zaznacza się jedno maksimum przepływu przypadające na marzec, w którym Przemsza osiąga około 127% średniego przepływu rocznego. Drugorzędny szczyt przepływu przypada na lipiec i sięga około 112% wartości średniej. Minimum przypada na miesiące jesienne (Wrzesień, październik) i wynosi ok. 91% wartości średniej. Zaburzenia antropogeniczne przepływów objawiają się bardzo wyrównanym poziomem przepływu w okresie roku oraz wyraźnie podniesionymi przepływami minimalnymi. [źródło: *Opracowanie ekofizjograficzne dla gminy Chełm Śląski*].

Spółeczność lokalna

Gminę zamieszkuje 5 724 osoby (stan na dzień 31.03.2009). Liczba osób zamieszkujących stanowi 10,24% liczby ludności powiatu bieruńsko-lędzkiego.

Tabela 2.1 Liczba ludności w latach 2005-2015

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2015
Liczba ludności	5620	5644	5688	570 2	573 2	574 1	576 3	580 8

Źródło: Ewidencja ludności 2005-2008 – Urząd Gminy Chełm Śląski; Prognozy ludności – GUS

Charakterystyka pozarolniczego sektora gospodarczego

Według danych statystycznych GUS na terenie gminy Chełm Śląski zarejestrowano (wg sektorów własnościowych) ogółem **442** podmiotów gospodarki narodowej, w tym:

- w sektorze publicznym ogółem **19** podmiotów gospodarki narodowej (z czego 14 zalicza się do jednostek państwowego i samorządowego prawa budżetowego),

- w sektorze prywatnym ogółem **423** podmioty gospodarki narodowej (należy do nich 398 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, 12 spółek handlowych, 4 spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, 2 spółdzielnie, 1 fundacja oraz 6 stowarzyszeń i organizacji społecznych).

W obrębie Gminy Chełm Śląski funkcjonuje niewiele zakładów przemysłowych, które mogą oddziaływać na środowisko, są to:

- Fabryka Wentylatorów FAWENT S.A., ul. Techników 22, 41-403 Chełm Śląski
- Maxer, ul. Podłuże 1, 41-403 Chełm Śląski
- ZAJAN, ul. Skalna 20, 41-403 Chełm Śląski

Tabela 2.2 Podmioty gospodarcze prowadzące działalność na terenie gminy Chełm Śląski

Podmioty gospodarki narodowej ogółem	Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	442	14	Jednostki państwowe i samorządowe prawa budżetowego	398*
5		Inne	12	Spółki handlowe
			4	Spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego
			2	Spółdzielnie
			1	Fundacje
			6	Stowarzyszenia i organizacje społeczne

źródło: GUS (stan aktualny na dzień 31.12. 2007)

* dane z Urzędu Gminy Chełm Śląski stan na dzień 31.12. 2008

Infrastruktura techniczna

Gazociągi

Do obszaru Gminy Chełm Śląski sieć gazowa jest doprowadzona. Gmina zasilana jest gazem wysokiego ciśnienia GZ –50 z gazociągów relacji:

- Oświęcim – Szopienice (DN 500, ciśnienie robocze 4,0 MPa)
- Oświęcim – Szopienice (DN 200, ciśnienie robocze 2,5 MPa)
- Chełm Śląski – Tychy (DN 200, ciśnienie robocze 2,5 MPa)

Bezpośrednio na terenie gminy znajdują się 3 stacje redukcyjno-pomiarowe I stopnia:

- Chełm Śląski, ul. Techników
- Kopciowice
- Chełm Śląski, ul. Wołodyjowskiego

oraz 2 stacje II stopnia:

- Chełm Śląski, ul. Techników
- Chełm Śląski, ul. Wołodyjowskiego

Łączna długość sieci średniego ciśnienia na terenie gminy Chełm Śląski wynosi 27 km, a niskiego ciśnienia 18,5 km. Gmina jest zgazyfikowana w całości i wszyscy mieszkańcy mają możliwość wykorzystywania gazu do pokrywania swoich potrzeb. [Źródło: Projekt założeń do Planu Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Chełm Śląski do roku 2015].

Do celów bytowych wykorzystywany jest również gaz płynny propan-butan zakupywany przez mieszkańców w tzw. „butlach gazowych”.

Zaopatrzenie w ciepło

Na terenie gminy nie funkcjonują przedsiębiorstwa energetyczne zapewniające pokrycie potrzeb ciepłych. Całość potrzeb ciepłych zaspokajana jest przez indywidualne źródła ciepła, których struktura zużycia przedstawia się w sposób następujący:

- Paliwa stałe – 82%
- Gaz – 15%
- Energia elektryczna – 2%
- Olej opałowy – 1%

Na terenie gminy nie ma znacząco dużych zakładów, które przez eksploatację dużych kotłów powodowałyby emisję zanieczyszczeń do powietrza. [Źródło: Projekt założeń do Planu Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Chełm Śląski do roku 2015].

Zaopatrzenie w energię elektryczną

Przez teren gminy Chełm Śląski przebiegają linie wysokiego napięcia charakteryzujące się rezerwą mocy przesyłowej na poziomie 50%.

Linie wysokiego napięcia (110 kV):

- Linia Bieruń-Jamnica
- Linia Bieruń-Jeleń
- Linia Bieruń-Szyb Ziemowit tor 1

- Linia Bieruń-Szyb Ziemowit tor 2
- Linia Jamnice-Chełmek
- Linia Sobieski-Dwory

Ponadto na kierunku miasto Imielin-GPZ Bieruń-miasto Bieruń przebiega jednotorowa sieć wysokiego napięcia 220 kV, która nie ma bezpośredniego wpływu na pewność zasilania energią elektryczną gminy Chełm Śląski. Całkowita długość linii wysokiego napięcia (110 kV) na terenie gminy wynosi ok. 30 km. Stan techniczny sieci wysokiego napięcia na terenie gminy oceniono jako zadowalający i zapewniający duży poziom bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej.

Odbiorcy na terenie gminy Chełm Śląski są zasilani z dwóch Głównych Punktów Zasilania. GPZ „Jamnice” jest zlokalizowany na terenie gminy i zasila Górnośląskie Przedsiębiorstwo Wodociągów, natomiast pozostali odbiorcy są zasilani z GPZ „Brzezinka”, który jest zlokalizowany na terenie miasta Mysłówice-Brzezinka. GPZ „Brzezinka” charakteryzuje się dobrym stanem technicznym.

Dostawa energii elektrycznej dla poszczególnych odbiorców odbywa się liniami o napięciu 20kV. Linie SN wykonane są głównie jako napowietrzne 23,6 km (linie kablowe 6,7 km). Łączna długość linii średniego napięcia na terenie gminy Chełm Śląski wynosi około 30,3 km.

Łączna długość sieci niskiego napięcia na terenie gminy wynosi około 58 km.

Odbiorcy energii elektrycznej na terenie gminy zasilani są poprzez 23 stacje transformatorowe. Na terenie gminy występują również 4 stacje obce.

Ocena stanu technicznego urządzeń elektroenergetycznych przeprowadzana jest na bieżąco. W wyniku tej oceny planuje się i przeprowadza modernizacje poszczególnych elementów zgodnie z potrzebami odbiorców i wymogami aktualnego stanu technicznego.

Zaopatrzenie w energię elektryczną odbiorców indywidualnych i przemysłowych realizowane jest z krajowej sieci elektroenergetycznej, której zarządcą dla obszaru Chełmu Śląskiego jest ENION S.A. O/Będzin Rejon Dystrybucji Energii Elektrycznej Mysłówice. [Źródło: *Projekt założeń do Planu Zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe Gminy Chełm Śląski do roku 2015*].

Transport i komunikacja

Drogowa sieć komunikacyjno – transportowa

Łączna długość sieci drogowo – ulicznej na terenie Gminy wynosi 52,22 km:

- Drogi wojewódzkie – 7,6 km
- Drogi powiatowe – 7,32 km
- Drogi gminne – 37,3 km

Komunikacja drogowa jest podstawą powiązania gminy Chełm Śląski z otoczeniem. Przez gminę przechodzą 2 drogi wojewódzkie:

- Droga Nr 934 relacji Mysłowice-Bieruń (DW 934), przebiegająca na terenie gminy ulicą Chełmską
- Droga Nr 780 relacji Chełm Śląski-Kraków (DW 780) (Kraków – Alwernia – Chełmek - Mysłowice), przebiegająca na terenie gminy ulicami Górnośląską i Olimpijską.

Na terenie gminy usytuowane są również drogi powiatowe:

- Droga powiatowa przelotowa - ulice: Śląska (część) i Odrodzenia,
- Droga powiatowa wewnątrzmijska - ul. Techników
- Droga powiatowa wewnątrzmijska - ulice: Osada (część) i Kolonia Leśna

W pobliżu usytuowane są również ważne drogi krajowe przelotowe przebiegające przez sąsiednie gminy:

DK 1 - Gdańsk - Toruń - Łódź - Piotrków Trybunalski - Częstochowa – Dąbrowa Górnicza - Tychy – Bielsko-Biała – Cieszyn – Granica Państwa (PL-CZ)

DK 44 - Gliwice - Mikołów - Tychy - Oświęcim - Zator - Skawina – Kraków

W niedalekiej odległości znajduje się Autostrada A4 przebiegająca przez gminy sąsiednie.

Drogi gminne są drogami ruchu lokalnego o wyraźnie mniejszym natężeniu ruchu pojazdów. Główne uciążliwości ruchu drogowego wynikają z zaniżonych parametrów technicznych układu drogowego w stosunku do pełnionych funkcji tj. szerokość pasa jezdni, brak chodników czy poboczy.

Komunikacja zbiorowa, obsługiwana jest przez autobusy i kolej, zaspokaja w pełni zapotrzebowanie społeczeństwa. Gmina posiada dogodne połączenia drogowe oraz kolejowe z Katowicami, Oświęcimiem, Lędzinami i Bieruniem. Układ ten umożliwia bardzo dobrą komunikację, co jest dużym atutem i stanowi o potencjale rozwojowym; konsekwencją tego jest jednak koncentracja uciążliwości charakterystycznych dla tras tego typu o dużych natężeniach ruchu i znacznym udziale pojazdów ciężarowych, dojeżdżających do okolicznych zakładów produkcyjnych.

Układ linii autobusowych i komunikacja samochodowa indywidualna stanowią podstawowe systemy transportowe przewozów pasażerskich w Gminie.

Głównym środkiem transportu na terenie gminy są linie autobusowe. Komunikację autobusową zbiorową realizuje na terenie gminy Komunikacyjny Związek Komunalny GOP (linie 149 i 166) oraz PKS. Linia autobusowa nr 149 łączy Chełm Śląski z Katowicami, linia nr 166 z Lędzinami, a linia 554 z Imielinem i Tychami.

Na terenie gminy istnieją również linie autobusowe powiatowe, które umożliwiają dzieci i młodzieży szkolnej dojazd do szkół. Autobusy linii 1 i 2 łączą Chełm Śląski z Imielinem, Lędzinami i Bieruniem i kursują tylko w dni nauki szkolnej.

Transport kolejowy

Przez gminę przebiega linia kolejowa dwutorowa, zelektryfikowana relacji Katowice – Oświęcim. Stacja kolejowa zlokalizowana jest w Chełmie Śląskim. Łączna długość torów kolejowych w granicach Gminy wynosi 4,5 km, z czego ok. 0,7 km stanowią bocznicę kolejowe. Komunikacja kolejowa jest realizowana przez Polskie Koleje Państwowe.

Gospodarka wodno – ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Gmina Chełm Śląski jest zaopatrywana w wodę przez GPWiK Katowice poprzez sieć rozdzielczą usytuowaną w pasie drogowym i działkach prywatnych doprowadzając wodę pitną do poszczególnych odbiorców.

Długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej na terenie gminy wynosi 54,72 km (stan na dzień 31.12.2008 r.).

Do sieci wodociągowej podłączonych jest 100 % mieszkańców gminy Chełm Śląski.

Według danych GUS w roku 2007 ilość wody dostarczonej gospodarstwom domowym wyniosła 146,2 dam³.

Odprowadzanie ścieków

W 2005 r. we wsi Chełm Śląski została zakończona budowa oczyszczalni ścieków o przepustowości 2 500 m³/dobę. Oczyszczalnia jest przystosowana do pracy na obszarze, w którym występują szkody górnicze.

Gmina jest częściowo skanalizowana (w około 40 %). Długość czynnej sieci kanalizacyjnej na terenie gminy wynosi 28,89 km (stan na dzień 31.12.2008 r.). Obecnie trwają prace nad realizacją etapu B budowy sieci kanalizacyjnej na terenie gminy, który obejmuje odcinki w obrębie ulic: Błękitnej, Brzechwy, Bukietowej, Chełmskiej, Dożynkowej, Gamrot, Kmicica, Konarskiego, Kurpińskiego, Letniej, Owocowej, Odrodzenia, Skalnej, Stacyjnej, Śląskiej, Techników, Wiosennej, Wspólnej, Zapłocie, oraz Żurawiej. Inwestycja jest finansowana ze środków własnych gminy i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach. Planowany termin zakończenia prac to 31 październik 2009 r. W kolejnych latach planowany jest również do realizacji ostatni etap przedsięwzięcia, którego celem jest budowa kanalizacji w pozostałej części gminy.

Skoncentrowanie oczyszczania ścieków w miejscowej oczyszczalni ścieków przyczyni się do zmniejszenia całkowitego ładunku zanieczyszczeń wprowadzanych do wód powierzchniowych.

Decyzje zezwalające na wywóz nieczystości ciekłych posiadają następujące firmy:

- Gminna Spółka Komunalna, ul. Techników 25, 41-403 Chełm Śląski
- EKO-ZAG Sp. z o.o., ul. Długa 200, 43-100 Tychy
- P.H.U EFEKT Gabriela Stokłosa, ul. Żeńców 32, 41-407 Imielin
- Wywóz fekalia Józef Hycki, ul. Żeńców 30, 41-407 Imielin
- TOI –TOI System Sanitarny Sp. z o.o., ul. Świerczewskiego 115, 42-500 Będzin

Turystyka i rekreacja

Atrakcje turystyczne gminy związane są głównie z jej walorami przyrodniczymi, w mniejszym stopniu z zabytkami. Przez gminę przechodzą szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe.

Do istotnych walorów przyrodniczo-krajobrazowych na terenie gminy zaliczyć można:

- istotne zróżnicowanie krajobrazowe (krajobraz dolin rzecznych, dużych zbiorników wodnych, równiny sandrowej, ostańcowego pagóra zrębowego), szczególnie interesujące na styku kontrastowych jednostek doliny Przemszy, Zbiornika Dzieńkowice i Smutnej Góry

- pasmo doliny Przemszy stanowiące istotny element regionalnego układu terenów otwartych
- znacznie zróżnicowanie zbiorowisk roślinnych dolin Przemszy i Potoku Makołowiec z Pacwowymi Stawami oraz Smutnej Góry
- Zespół podworski w Kopciowicach (pozostałości komponowanych założeń parku dworskiego i alejowych zadrzewień wzdłuż dróg śródpolnych)
- pojedyncze drzewa rosnące na terenie Kopciowic cechujące się wymiarami pomnikowymi, kilka cennych drzew rosnących w rejonie doliny Potoku Goławieckiego

Ścieżki rowerowe:

- Trasa nr 101 – czarna – trasa krajowa prowadzi z Katowic, Giszowiec lasami do Łędzin i Chełma Śląskiego. Ścieżka przechodzi koło Chełma Małego prowadząc dalej do Chełmka, Oświęcimia Osieka i Kęt.
- Trasa nr 152 - niebieska – trasa krajowa, zaczyna się w Bieruniu Starym skąd biegnie do Bierunia Nowego i wzdłuż Przemszy do Jelenia.

W Chełmie Śląskim działają również placówki kulturalne: Gminna Świetlica Środowiskowa przy ul. Owocowej oraz Gminna Biblioteka Publiczna przy ul. Śląskiej, a także nowy kompleks rekreacyjno-sportowy przy ul. Techników, na który składa się siłownia, sauna, jacuzzi, sale fitness, kawiarnia, sala konferencyjna a także pomieszczenia dla miejscowego klubu sportowego.

Pozostałością historycznego rozwoju gminy są obiekty kultury sakralnej, usługowej, mieszkaniowej i przemysłowej, w tym:

- Kościół Parafialny p.w. Trójcy Przenajświętszej z XVII w.
- Cmentarz z XVI w. przy ul. Chełmskiej
- Zespół podworski w Kopciowicach
- Krzyż przydrożny utytułowany na Smutnej Górze
- *Brama przejścia* zlokalizowana w najwyższym punkcie Chełmu Śląskiego (284 m n.p.m.)

Charakterystycznym elementem krajobrazu i główną atrakcją turystyczną jest Zbiornik Dzieńkowice, który umożliwia uprawianie sportów wodnych. Powstał on w wyrobisku popiaskowym, na prawym brzegu rzeki Przemszy dla zaopatrzenia w wodę Huty „Katowice”.

Rozdział IV. OCENA AKTUALNEGO STANU ŚRODOWISKA

IV.1 Wody powierzchniowe i podziemne

W ramach monitoringu Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Katowicach w roku 2006 i 2007 wykonano pomiary czystości wód powierzchniowych na terenie powiatu bieruńsko-lędzińskiego.

Tabela 1. Wyniki klasyfikacji wód powierzchniowych

Lp.	NAZWA CIEKU – przekrój	Wyniki klasyfikacji	
		Klasa	Wskaźniki decydujące o klasie
1.	Rzeka Przemsza – Chełmek	V	wskaźniki z grupy fizycznej, tlenowej, biogennej, zasolenia i mikrobiologicznej tlen rozpuszczony, BZT5 (3,1-15 mg O ₂ /l), ChZT-Cr (25,6-62 mg O ₂ /l), amoniak (2,1-5,9 mg NH ₄ /l, azot Kjeldahla, fosforany, fosfor ogólny, przewodność elektrolityczna, substancje rozpuszczone, chlorki (241-602 mgCl/l), liczba bakterii grupy coli typu kałowego oraz ogólna liczba bakterii grupy coli
2.	Potok Goławiecki – Bieruń	V	związki tlenowe i biogenne, wskaźniki z grupy fizycznej, zasolenia oraz bor i mangan (chlorki średnio 22000 mg Cl/l)

Powiat bieruńsko-lędziński leży w zasięgu Głównego Zbiornika Wód Podziemnych (GZWP) nr 452. Według badań Państwowego Instytutu Geologicznego, w 2006 r. jakość wód tego zbiornika odpowiadała II klasie czystości.

Natomiast wg badań przeprowadzonych przez WIOŚ Katowice w roku 2007, wody podziemne z terenu powiatu:

- gmina Lędziny - zaklasyfikowano do klasy IV czystości wód (II klasa - wskaźnik decydujący PEV, OWO, Cl, SO₄, SiO₂, III klasa - wskaźnik decydujący PO₄, Ca, IV klasa - wskaźnik decydujący NH₄, V klasa - wskaźnik decydujący Fe, Mn). Badania były prowadzone na poziomie warstwy czwartorzędowej „Q” w ramach monitoringu operacyjnego
- gmina Bieruń - zaklasyfikowano do klasy IV czystości wód (II klasa - wskaźnik decydujący temp., PEV, NH₄, Cl, SO₄, SiO₂, Ca, III klasa - wskaźnik decydujący PO₄,

Mn, IV klasa - wskaźnik decydujący Fe, Ni). Badania były prowadzone na poziomie warstwy czwartorzędowej „Q” w ramach monitoringu operacyjnego

- gmina Imielin - zaklasyfikowano do klasy III czystości wód (II klasa - wskaźnik decydujący temp., PEV, F, SO₄, Ca, Mg, III klasa - wskaźnik decydujący NO₃, PO₄). Badania były prowadzone na poziomie warstwy triasowej „T2” w ramach monitoringu diagnostycznego

Nazwa punktu pomiarowego	Numer punktu pomiarowego w sieci krajowej	Wyniki klasyfikacji	
		Klasa	Wskaźniki decydujące o klasie
Lędziny	2688/K	I	pozostałe
		II	PEV, OWO, Cl, SO ₄ , SiO ₂
		III	PO ₄ , Ca
		IV	NH ₄
		V	Fe, Mn
Bieruń	2691/K	I	pozostałe
		II	temp., PEV, NH ₄ , Cl, SO ₄ , SiO ₂ , Ca
		III	PO ₄ , Mn
		IV	Fe, Ni
Imielin	2245/K	I	pozostałe
		II	temp., PEV, F, SO ₄ , Ca, Mg
		III	NO ₃ , PO ₄ ,

IV. 2 Gospodarka odpadami

Szczegółową analizę stanu gospodarki odpadami w gminie Chełm Śląski przedstawiono w równolegle opracowywanej integralnej części niniejszego opracowania - „Aktualizacji planu gospodarki odpadami dla gminy Chełm Śląski”.

IV.3 Powietrze atmosferyczne

Jakość powietrza atmosferycznego na terenie gminy Chełm Śląski kształtowana jest przez emisję pyłów i gazów, których źródłem są głównie:

emisja niska,

komunikacja samochodowa,

emisja niezorganizowana,

procesy energetyczne i przemysłowe (których źródła znajdują się poza obszarem gminy).

Dla celów oceny jakości powietrza w gminie Chełm Śląski założono, że stopień zanieczyszczenia powietrza kształtuje się na poziomie odniesionym do powiatu bieruńsko-lędzińskiego.

Z danych zaczerpniętych z pozycji „Informacje o stanie środowiska w 2007 roku” wydanej przez WIOŚ w Katowicach, strefa do której należy powiat bieruńsko-lędziński (strefa Bieruńsko-Pszczyńska) jest zakwalifikowana do klasy A pod względem wszystkich zanieczyszczeń oprócz benzo(a)piranu i ozonu (klasa C). W związku z wynikiem tej klasyfikacji na terenie powiatu bieruńsko-lędzińskiego zakłada się utrzymanie jakości powietrza na tym samym lub lepszym poziomie. Natomiast problemem gminy Chełm Śląski jest „niska emisja”, która wpływa na lokalne pogorszenie się jakości powietrza, dlatego gmina jest w posiadaniu Programu Ograniczania Niskiej Emisji.

Źródła zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego

Źródła zanieczyszczeń powietrza na terenie gminy Chełm Śląski można podzielić na wewnętrzne i zewnętrzne. Wewnętrzne źródła zanieczyszczeń powietrza stanowi głównie emisja niska oraz drogi kołowe, zwłaszcza mające rangę dróg wojewódzkich. Zewnętrzne źródła zanieczyszczeń powietrza to suma komunikacji, ogrzewnictwa indywidualnego i zbiorowego oraz przemysłu na terenach położonych na dowietrznym względem gminy kierunku (głównym źródłem nawiewanych nad teren gminy zanieczyszczeń jest Aglomeracja Górnośląska).

Emisja niska

Źródła tzw. „emisji niskiej” stanowią w gminie indywidualne domowe systemy grzewcze opalane głównie paliwami stałymi (koks, węgiel kamienny).

Charakterystyczną cechą indywidualnych palenisk węglowych jest ich niska sprawność oraz niepełny proces spalania powodujący nadmierną emisję zanieczyszczeń. Ponadto niewielka wysokość emitorów powoduje koncentrację zanieczyszczeń w bezpośrednim otoczeniu miejsc przebywania ludzi.

Jako główne paliwo stosowane do wytwarzania energii cieplnej na terenie gminy Chełm Śląski wymienić należy węgiel i koks. Jest to spowodowane bliskością kopalni oraz tradycjami górniczymi (przywiązaniem mieszkańców do tradycji palenia węglem).

Stanowi to pewien problem przy dalszym rozwoju gminy. Aby zachować harmonijny i zgodny z ochroną środowiska rozwój, należy ograniczać niską emisję na terenie gminy. W związku z tym, w 2008 r. opracowano „Program Ograniczenia Niskiej Emisji dla Gminy Chełm Śląski”, w którym określono działania techniczne konieczne do realizacji na terenie gminy polegające przede wszystkim na wymianie urządzeń kotłowych starej konstrukcji

i niskiej sprawności na urządzenia nowe o wysokiej sprawności, a także oszczędność energii poprzez zastosowanie termomodernizacji grzanych budynków. Działania te spowodowałyby zmniejszenie emisji substancji szkodliwych.

Zanieczyszczenia z komunikacji samochodowej

Trasy komunikacyjne stanowią liniowe źródła emisji zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego. Zanieczyszczenia powietrza tworzą produkty spalania benzyn, olejów napędowych oraz w znacznie mniejszym stopniu gazu LPG. Do zanieczyszczeń atmosfery pochodzących z komunikacji samochodowej zalicza się również pyły powstające podczas zużywania się nawierzchni jezdni oraz podzespołów pojazdów (opony, klocki hamulcowe), które także mają udział w ogólnym bilansie zanieczyszczeń powietrza pochodzących z transportu samochodowego.

Wpływ na wielkość emisji z transportu powierzchniowego mają również stan jezdni i stan techniczny pojazdów, rodzaj spalanego paliwa, płynność ruchu.

Toksycznymi produktami spalania paliw są: tlenek węgla, tlenki azotu, dwutlenek siarki, pył PM10 (zawierający sadzę oraz śladowe ilości związków ołowiu) oraz lotne związki organiczne (głównie węglowodory alifatyczne).

Emisja niezorganizowana

Źródłami emisji niezorganizowanej na terenie gminy Chełm Śląski są naturalne procesy pylenia oraz procesy wypalania traw i ściernisk.

Procesy energetyczne i przemysłowe

Gmina Chełm Śląski położona jest w najbardziej uprzemysłowionym i zurbanizowanym regionie w Polsce. Przemysłowy charakter tego obszaru został ukształtowany w wyniku rozwoju górnictwa węglowego i hutnictwa. Mimo to strefa całego powiatu bieruńsko-łędzkiego, w którym położona jest gmina, zakwalifikowana jest do klasy A (poziom substancji monitorowanych), za wyjątkiem benzo(a)piranu i ozonu. Źródło zanieczyszczeń z procesów energetycznych i procesów przemysłowych na terenie gminy Chełm Śląski mogą stanowić zakłady zlokalizowane poza terenem gminy, przede wszystkim kopalnie węgla kamiennego: na północnym wschodzie kopalnia "Ziemowit" i na południowym zachodzie kopalnia "Piast" oraz zakłady chemiczne w Oświęcimiu - Synthos S.A. (w odległości ok. 9 km).

IV.4 Klimat akustyczny

Na klimat akustyczny gminy Chełm Śląski decydujący wpływ ma hałas pochodzący z transportu drogowego i kolejowego. Przez gminę przebiegają często uczęszczane szlaki komunikacyjne – obserwuje się m.in. znaczny ruch pojazdów na drodze wojewódzkiej Mysłowice – Oświęcim. Poziom hałasu komunikacyjnego, szczególnie odczuwalnego w tych miejscach wiąże się z kilkoma czynnikami, wśród których najważniejsze to stan i sposób eksploatacji pojazdów.

Źródła hałasu występującego w środowisku podzielić można na dwie podstawowe kategorie: hałas komunikacyjny oraz hałas przemysłowy. Źródłem hałasu komunikacyjnego są drogowe i kolejowe korytarze transportowe.

Pełna ocena stopnia zagrożenia środowiska hałasem nie jest możliwa ze względu na brak prowadzonego monitoringu hałasu komunikacyjnego na terenie gminy.

IV.5 Ochrona przyrody

Gmina nie posiada właściwie zasobów przyrodniczych o znaczeniu ponadlokalnym. Dla zachowania jej własnego dziedzictwa i zapewnienia warunków zrównoważonego rozwoju znaczenie ma zachowanie kilku składników lokalnego środowiska. Wyróżniającym się elementem środowiska geograficznego i geologicznego jest ostańcowe wzniesienie mezozoicznych skał Smutnej Góry. Obiekt ten łączy w sobie wartości przyrody nieożywionej i ożywionej, gdyż jego stoki porastają łąki i nieużytki z rzadkim w skali gminy szczodrzeńcem, natomiast w szczytowej części wzniesienia znajduje się interesujący i zbliżony do naturalnego, chociaż niekoniecznie takiego pochodzenia drzewostan. Na górze tej zlokalizowano dwa obiekty o znaczeniu kulturowym: Bramę Przejścia oraz „Golgotę”. Ten zespół wartości przyrodniczych i kulturowych wskazuje na zasadność ochrony obiektu.

Podwyższone walory przyrodnicze ma dolina, chełmska część Przemszy. Zarówno wąski pas obok Zbiornika Dzieckowice, jak i otwarte tereny przed ulicą Górnośląską powinny pełnić funkcję przyrodniczą. Są to potencjalnie zalewowe tereny wilgotnych łąk lub łągów z licznymi ciekami (rowami) lub oczkami wodnymi. Zbiorowiska trawiaste mogą być tworzone przez trawy właściwe, sity, turzyce lub wysokie szuwały. Jest to bardzo atrakcyjne siedlisko dla wielu gatunków zwierząt, w tym płazów (żaby, ropuchy), gadów (zaskroniec), ptaków „nawodne” (ptaki szuwarowe, siewki, chruścielem, brodzące), w mniejszym stopniu ssaków.

Jako lokalny ciąg ekologiczny na szczególną uwagę zasługuje dolinka potoku Makołowiec. Ze względu na swoje osiowe położenie w granicach gminy ma znaczenie w integracji jej obszarów przyrodniczych.

Część z tych obiektów była już wyznaczana jako proponowane formy ochrony w dotychczasowym Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania. Żadnej z form ochrony do tej pory nie wprowadzono.

W granicach gminy Chełm Śląski nie stosuje się obecnie form ochrony przyrody opartych na zapisach ustawy o ochronie przyrody. Ochrona niektórych zasobów środowiska odbywała się w oparciu o dotychczasowe zapisy planistyczne. Pozwoliły one dość skutecznie zachować tereny dolin Przemszy i mniejszych potoków przepływających przez gminę oraz Smutną Górę. Również zasoby gruntów rolnych udało się zachować w dobrym stanie. [Źródło: *Opracowanie ekofizjograficzne dla Gminy Chełm Śląski*]

Na terenie gminy Chełm Śląski lasy praktycznie nie występują. Jedyne drzewostan o takim charakterze będący w ewidencji Lasów Państwowych (oddz. 147/148 i 150) pojawia się w północno-zachodniej części gminy i jest częścią większego zalesienia na granicy z Imielinem i Lędzinami. Sądząc po składzie drzewostanu jest to las sztuczny – uprawa sosny.

Stosunkowo zwarty drzewostan, który można nazwać leśnym zajmuje szczytową część Smutnej Góry. Jest to drzewostan liściasty, złożony z gatunków rodzimych (oraz aklimatyzowanej robini) mający fizjonomię bardziej naturalną niż las w rejonie Stawów Pacwowych. Jego powierzchnia jest jednak niewielka. Luźne i rozproszone drzewa i zarośla występują głównie w dolinie Przemszy, przy Zbiorniku Dzieckowice i miejscami przy mniejszych ciekach i stawach.

IV.6 Poważne awarie, bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne oraz klęski żywiołowe

W gminie Chełm Śląski, rozpatrując potencjalne zagrożenia dla środowiska należy wziąć pod uwagę zagrożenia pożarowe, zagrożenia związane ze skutkami innych klęsk żywiołowych takich jak huragany, śnieżyce itp. oraz ewentualnie zagrożenia związane z transportem niebezpiecznych środków chemicznych i toksycznych środków przemysłowych.

Na terenie gminy znajduje się jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej.

Na terenie gminy nie ma zakładów o zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej.

Ze względu na przebieg przez teren gminy ważnych arterii komunikacyjnych drogowych i kolejowych, trasami tymi prowadzony może być również transport toksycznych środków przemysłowych, niebezpiecznych substancji chemicznych oraz materiałów szczególnie niebezpiecznych. Zagrożenie może ewentualnie również stanowić tzw. „transport dziki”, czyli prowadzony nieprzystosowanymi środkami transportu, bez odpowiednich zabezpieczeń,

w ilościach ponad normatywnych, przez kierowców nie posiadających stosownych uprawnień.

Rozdział V. CELE, PRIORYTETY I ZADANIA OCHRONY ŚRODOWISKA W GMINIE CHEŁM ŚLĄSKI

V.1 Ochrona gleb i powierzchni ziemi

W obrębie gminy Chełm Śląski zdecydowanie dominują gleby piaskowe, utworzone głównie z piasków gliniastych lekkich oraz w mniejszym stopniu z piasków gliniastych mocnych, słabogliniastych i piasków luźnych. Drugą grupę gleb tworzą gleby gliniaste, utworzone z glin lekkich i średnich. Mniejszą powierzchnię zajmują gleby pyłowe (pyły ilaste), ilaste (iły bardzo ciężkie) oraz rędziny (ciężkie i mieszane). Większą część obszaru gminy, zwłaszcza północną i środkową zajmują piaski gliniaste lekkie zalegające na pisakach słabogliniastych, piaskach luźnych i pyłach. Rędziny (ciężkie i lekkie) wykształciły się na podłożu skał masywnych w wyżej części stoku Smutnej Góry. W tych warunkach wykształciły się rędziny brunatne. W najniższych częściach Smutnej Góry występuje podłoże piasków gliniastych lekkich. Na tym podłożu powstały gleby brunatne wylugowane. Na podłożach piasków sandrowych i cięższych osadów oraz osadów torfowiskowych wykształciły się gleby brunatne wylugowane, czarne ziemie zdegradowane, gleby bielicowe i pseudobielicowe oraz gleby torfowe.

Biorąc po uwagę wiodący kierunek zagospodarowania gminy, jakim jest rolnictwo można stwierdzić, że gmina posiada gleby niskiej jakości, klasy IV (ok. 40 %) lub niższej, wyjątkowo są to gleby klasy III. Niska klasyfikacja tych gleb wynika głównie z ich genezy i nie jest ściśle zależna od prowadzonej na nich gospodarki. Trwałość rolnictwa w granicach gminy i ciągła urodzajność ziemi wskazuje na poprawny sposób jej kultywacji.

Badania zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi przeprowadzone w latach 90-tych ubiegłego wieku również wskazują na ich dobrą jakość. Na terenie gminy istnieją tylko dwa niewielkie ogniska, w których stwierdzono skażenie gleb. Skażenie to dotyczy terenów niewykorzystywanych rolniczo. Jego pochodzenie nie jest znane, ale może ono wynikać z akumulacji zanieczyszczonych osadów rzecznych w zalewowej dolinie Przemszy lub rekultywacji niecek osiadań skałami kopalnianymi. Gmina nie posiada w rejonie stwierdzonych przekroczeń parametrów gleby własnych źródeł tego rodzaju zanieczyszczeń [Źródło: *Opracowanie ekofizjograficzne dla Gminy Chełm Śląski*].

Utrzymanie jakości gleby w warunkach produkcji rolniczej można osiągnąć poprzez zwiększenie ilości masy organicznej lub ekstensywne użytkowanie. Ewentualny negatywny

wpływ czynników erozyjnych można ograniczyć przez zwiększenie ilości zadrzewień śródpolnych.

Cele krótkookresowe do 2011 roku

Cele krótkoterminowe w zakresie ochrony ziemi i gleb obejmują następujące działania:

- utrzymanie jakości gleby,
- identyfikacja gruntów zanieczyszczonych w celu podjęcia odpowiednich działań (doprowadzenia ich do stanu właściwego),
- zapobieganie degradacji i erozji gleb poprzez racjonalną gospodarkę zasobami naturalnymi.

Cele średniookresowe do 2015 roku

Cele średniookresowe w zakresie ochrony ziemi i gleb obejmują następujące działania:

- okresowa kontrola zawartości metali ciężkich, składników nawozowych oraz odczynu pH w glebach użytkowanych rolniczo – wapnowanie gleb na terenie gminy

V.2 Gospodarka wodno - ściekowa

Z analizy aktualnego stanu gospodarki wodno-ściekowej w gminie Chełm Śląski wynika, że potencjalne źródło zagrożenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych stanowią przede wszystkim:

- ścieki bytowo-gospodarcze z zabudowy mieszkaniowej na obszarach nieskanalizowanych,
- ścieki deszczowe spływające z dróg, placów i stacji paliw, brak urządzeń podczyszczających,
- zanieczyszczenia spływające z pól, szczególnie w okresach po nawożeniu gruntów rolnych.

W związku z powyższym należy podjąć w gminie działania mające na celu wyeliminowanie tych zagrożeń, których realizację gmina już rozpoczęła. Planowane na najbliższe lata inwestycje obejmują kontynuację budowy kanalizacji na terenie gminy.

Z analizy stanu istniejącego w zakresie zaopatrzenia w wodę wynika, że cały teren gminy zamieszkały obecnie przez ludzi jest zwodociągowany.

Produkcję rolną należy prowadzić w sposób ograniczający i zapobiegający zanieczyszczeniu wód związkami azotu pochodzącymi ze źródeł rolniczych. Należy również upowszechniać dobre praktyki rolnicze.

Na terenie gminy brak jest kompleksowo rozpoznanego i sprecyzowanego zakresu niezbędnych przedsięwzięć dotyczących ochrony przed powodzią i suszą.

Cele krótkookresowe do 2011 roku

Realizacji przyjętych priorytetów ekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gminy Chełm Śląski służyć będą następujące cele krótkookresowe:

- budowa kanalizacji sanitarnej na obszarach nieskanalizowanych,
- identyfikacja i zalegalizowanie nielegalnych kolektorów i rowów służących do odprowadzania ścieków bytowych i komunalnych,
- budowa systemów kanalizacji deszczowych dróg gminnych,
- magazynowanie obornika i zbiorników na gnojowicę w gospodarstwach rolnych w sposób zapewniający wymogi ochrony środowiska.

Cele średniookresowe do 2015 roku

Do wytypowanych celów średniookresowych w perspektywie do 2015 r. w dziedzinie gospodarki wodno-ściekowej należą:

- edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody,
- budowa kanalizacji deszczowej,
- prowadzenie akcji informacyjnej.

V.3 Gospodarka odpadami

Zagadnienia dotyczące celów, priorytetów i zadań ochrony środowiska w zakresie gospodarki odpadami omówiono szczegółowo w równoległe opracowywanej integralnej części niniejszego opracowania: „Aktualizacji planu gospodarki odpadami gminy Chełm Śląski”.

V. 4 Ochrona powietrza atmosferycznego

Z analizy aktualnego stanu w zakresie ochrony powietrza na terenie gminy Chełm Śląski wynika, iż poprawy stanu powietrza należy wiązać przede wszystkim z działaniami w zakresie ograniczania:

emisji niskiej,
emisji pochodzącej z transportu powierzchniowego,
emisji niezorganizowanej.

Redukcji emisji z procesów spalania paliw energetycznych, w tym emisji niskiej należy się spodziewać przede wszystkim wskutek prowadzenia działań na rzecz wymiany instalacji ciepłowniczych przez mieszkańców gminy oraz w związku z prowadzeniem działań na rzecz obniżenia energochłonności obiektów, np. poprzez akcje zachęcające do wykonywania termomodernizacji budynków i instalacji ciepłowniczych (docieplenia budynków, wymiana okien, wymiana kotłów węglowych). Celowe mogłoby być również przeprowadzenie działań edukacyjno-informacyjnych w zakresie: korzyści płynących ze stosowania paliw ekologicznych, poszanowania energii cieplnej i elektrycznej, szkodliwości spalania odpadów komunalnych w paleniskach domowych.

Gmina posiada Program Ograniczania Niskiej Emisji, który ma na celu poprawę jakości powietrza atmosferycznego. Jak wynika z programu przewidziane działania gwarantują wyraźny efekt obniżenia emisji zanieczyszczeń na terenie gminy.

Zgodnie ze „Strategią rozwoju energetyki odnawialnej” przyjmującej jako cel strategiczny zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie paliwowo-energetycznym do 7,5% w 2010 r. można również rozważyć wykonanie analizy możliwości wykorzystania biomasy (głównie drewna i słomy) jako źródła energii odnawialnej na terenie gminy.

W ramach działań ograniczających emisję zanieczyszczeń z transportu drogowego należy utrzymywać dobry stan dróg gminnych oraz wprowadzać do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pasy zieleni pomiędzy drogami, a zabudową mieszkaniową.

Cele krótkoterminowe do 2011 roku

Cele krótkoterminowe w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego stanowią:

systemowe działania na rzecz ograniczenia niskiej emisji,
identyfikacja lokalnych uciążliwych źródeł zanieczyszczenia powietrza oraz podejmowanie działań na rzecz ograniczenia tych uciążliwości.

Cele średniookresowe do 2015 roku

Jako cele do realizacji do 2015 roku w zakresie ochrony powietrza przyjęto następujące zadania:

realizacja Programu Ograniczania Niskiej Emisji,
dofinansowanie działań modernizacyjnych indywidualnych systemów grzewczych,

- prowadzenie bieżących remontów dróg gminnych,
- egzekwowanie zakazu wypalania traw i ściernisk.

V.6 Ochrona przed hałasem

W zakresie hałasu pochodzącego z transportu samochodowego, poprawy stanu akustycznego należy spodziewać się w wyniku właściwej dbałości o stan nawierzchni dróg. Redukcję uciążliwości hałasu komunikacyjnego można uzyskać również poprzez wymianę okien na dźwiękoizolacyjne. Ograniczenie ponadnormatywnego oddziaływania hałasu kolejowego można osiągnąć poprzez modernizację torowisk, wymianę taboru kolejowego, właściwe utrzymanie torowiska oraz ograniczenie dopuszczalnej prędkości na wytypowanych obszarach. W planach zagospodarowania przewidzieć należy wydzielenie terenów zieleni izolacyjnej w obrębie terenów zabudowy mieszkaniowej od strony ciągów komunikacyjnych.

W zakresie ograniczenia ewentualnego hałasu ze źródeł przemysłowych pochodzących od każdego pojedynczego zakładu, warsztatu czy placówki handlowo - usługowej, należy identyfikować uciążliwe obiekty oraz podejmować działania administracyjne w celu ograniczenia uciążliwości hałasowych.

Cele krótkoterminowe do 2011 roku

Cele krótkoterminowe w zakresie ochrony przed hałasem obejmują przede wszystkim prowadzenie bieżących remontów dróg gminnych oraz egzekwowanie wymagań dotyczących stanu technicznego pojazdów i przestrzegania dozwolonej prędkości ruchu.

Cele średniokresowe do 2015 roku

- Cele średniokresowe w zakresie ochrony przed hałasem obejmują:
- pozyskiwanie danych o skali zagrożenia hałasem,
 - stworzenie i aktualizację bazy danych o źródłach uciążliwości akustycznej dla środowiska.

V.7 Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

W celu zapewnienia ochrony środowiska przed skutkami elektromagnetycznego promieniowania niejonizującego na terenie gminy Chełm Śląski należy prowadzić działania zapobiegawcze polegające na przestrzeganiu przepisów dotyczących dopuszczalnych poziomów promieniowania niejonizującego, szczególnie na obszarach zabudowań mieszkalnych oraz na terenach dostępnych dla ludności.

Cele krótkoterminowe do 2011 roku

Jako cel krótkoterminowy z zakresu ochrony przed elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym wyznaczono nadzór planistyczny nad nowo powstającymi źródłami emisji.

Cele średniookresowe do 2015 roku

Głównym celem średnioterminowym, jaki przyjęto dla gminy Chełm Śląski, jest kontrola i ograniczenie emisji niejonizującego promieniowania elektromagnetycznego do środowiska poprzez:

- uwzględnianie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego aspektów związanych z promieniowaniem niejonizującym, preferowanie mało konfliktowych lokalizacji źródeł promieniowania niejonizującego,
- wyeliminowanie emisji promieniowania niejonizującego ze źródeł będących zagrożeniem dla ludzi i środowiska.

V.8 Ochrona przyrody

Podstawowymi działaniami w kierunku ochrony wartości środowiska przyrodniczego i poprawy stanu aktualnego w tym zakresie są: powoływanie nowych obszarów i obiektów chronionych na mocy przepisów o ochronie przyrody, a także zachowanie ciągłości „węzłów”, „korytarzy” i „łączników” ekologicznych, zwłaszcza w obrębie systemu dolin cieków wodnych i kompleksów leśnych.

Na terenie gminy Chełm Śląski ochrona przyrody realizowana będzie m.in. poprzez popularyzowanie wiedzy o jej walorach przyrodniczych wśród jej mieszkańców oraz na zewnątrz.

Cele

Do celów zarówno krótkookresowych jak i średniookresowych w dziedzinie ochrony przyrody, do realizacji w latach 2008- 2015 należą:

- utrzymanie wysokiego standardu ochrony obszarów o wysokich walorach przyrodniczych,
- pielęgnacja i konserwacja istniejących na terenie gminy obiektów przyrodniczych,
- wdrażanie zieleni urządzonej w obiektach rekreacyjno – wypoczynkowych.

V.9 Ochrona przed skutkami poważnych awarii oraz bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne

Działania w zakresie ochrony przed skutkami wystąpienia poważnych awarii w gminie Chełm Śląski powinny być podporządkowane następującym priorytetom:

- zapobieganie ryzyku wystąpienia awarii przemysłowych,
- ograniczanie zagrożeń związanych z transportem materiałów niebezpiecznych,
- zapewnienie bezpieczeństwa chemicznego i biologicznego społeczeństwa i środowiska.

Cele krótkoterminowe do 2011 roku

W celu realizacji zamierzonych priorytetów w zakresie ochrony przed skutkami poważnych awarii, do realizacji w latach 2008-2011 wybrano cel, jakim jest aktywny udział w strukturach administracyjnego zarządzania kryzysowego oraz doposażenie ochotniczej straży pożarnej w sprzęt zapewniający sprawny udział w akcjach ratowniczych.

Cele średniokresowe do 2015 roku

W dalszej perspektywie realizacji przyjętych priorytetów mogą służyć zadania takie jak instruowanie społeczeństwa o zasadach postępowania w wypadku wystąpienia awarii przemysłowych i transportowych czy informowanie o występujących zagrożeniach, podjętych środkach zapobiegawczych i o działaniach, które będą podjęte w przypadku wystąpienia awarii przemysłowej.

V.10 Edukacja ekologiczna

Jednym z podstawowych warunków wprowadzania w życie zasad zrównoważonego rozwoju i wdrażania w gminie zadań ujętych w programie ochrony środowiska jest aktywny udział świadomego i dobrze wyedukowanego społeczeństwa. Poza edukacją ekologiczną mieszkańców dotyczącą ochrony środowiska w ich życiu codziennym istotna jest również edukacja wśród właścicieli małych i średnich przedsiębiorstw.

Organizacja edukacji ekologicznej powinna obejmować edukację ekologiczną w formalnym systemie kształcenia oraz pozaszkolny system edukacji:

Rola organów samorządowych w tym zakresie obejmuje:

- współdziałanie przy opracowywaniu i realizacji lokalnych programów edukacji ekologicznej z organizacjami, instytucjami, Kościołami i Związkami Wyznaniowymi,
- zakładami pracy, przedstawicielami społeczności lokalnych,

utrzymywanie ścisłej współpracy ze szkołami, zapewniając im warunki do prowadzenia edukacji ekologicznej,
zapewnienie społeczeństwu dostępu do informacji o środowisku i jego ochronie,
upowszechnianie wiedzy o środowisku oraz jego zanieczyszczeniu.

Działania zmierzające do realizacji tego celu mają charakter działań ciągłych, długookresowych i trudno jest tu wyznaczyć cele do osiągnięcia na najbliższe lata. W tym okresie należy zainicjować działania organizacyjne, zmierzające do stworzenia sprawnego systemu edukacji ekologicznej, którego zadaniem jest stały wzrost świadomości mieszkańców.

Cele krótkookresowe do 2011 roku

Edukacja ekologiczna społeczeństwa jest procesem ciągłym, w którym efekty działań obserwuje się często po długim czasie. Celem krótkoterminowym jest więc upowszechnienie wiedzy o walorach przyrodniczych gminy oraz o zachowaniach proekologicznych.

Cele średniookresowe do 2015 roku

W perspektywie działania związane z edukacją ekologiczną będą realizowane poprzez:
organizację konkursów ekologicznych, akcji sprzątanania, akcji edukacyjnych, festynów ekologicznych i innych spotkań integrujących mieszkańców,
doposażenie bibliotek w najnowsze pozycje w zakresie ochrony środowiska,
prowadzenie działalności informacyjnej w Urzędzie Gminy,
rozwój systemu udostępniania informacji o środowisku.

Rozdział VI. PROGRAM WYKONAWCZY

VI.1 Instytucje odpowiedzialne

Głównym realizatorem Programu Ochrony Środowiska z Planem Gospodarki Odpadami dla Gminy Chełm Śląski jest Wójt Gminy.

Proponuje się wyznaczenie przez Wójta osoby odpowiedzialnej za wdrażanie Programu (Kierownika Programu). Osoba ta pełniłaby rolę koordynatora pomiędzy samorządem lokalnym, przedsiębiorstwami, instytucjami monitorującymi stan środowiska oraz mogącymi powstać w przyszłości w gminie organizacjami pozarządowymi. Kierownik programu byłby także odpowiedzialny za monitorowanie efektów realizacji programu, sprawozdawczość z realizacji Programu oraz uruchamianie procedur korygujących.

Uczestników realizacji programu można podzielić na grupy:

podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem (samorząd),
podmioty realizujące poszczególne zadania (samorząd, podmioty gospodarcze, stowarzyszenia, organy i instytucje wyższego szczebla),
podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu (Wójt Gminy Chełm Śląski),
odbiorcy programu - społeczność gminy.

VI.2 Narzędzia realizacji programu

Wśród instrumentów realizacji zadań programu i zarządzania ochroną środowiska wyróżnić można instrumenty prawne, ekonomiczno-finansowe, edukacyjno-informacyjne oraz organizacyjno-planistyczne.

Instrumenty prawne

Instrumenty prawne służące realizacji programu wynikają z zadań i kompetencji gminy w zakresie ochrony środowiska, do których należą m.in.:

eliminowanie lub ograniczanie określonych zagrożeń powodowanych funkcjonowaniem społeczności lokalnych, tj. zanieczyszczenia wód, powstawania odpadów komunalnych, niszczenia gleby, powierzchni ziemi i terenów zielonych,

podejmowanie działań związanych z gospodarowaniem przestrzenią, tak aby w ich trakcie realizowane były cele ochrony środowiska (zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń, przywracanie środowiska do właściwego stanu, zachowanie walorów krajobrazowych),
ustalenie, w drodze uchwały, szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy,

zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków,

prowadzenie ewidencji zbiorników bezodpływowych (w celu kontroli częstotliwości ich opróżniania) i lokalnej oczyszczalni ścieków (w celu kontroli częstotliwości pozbywania się osadów ściekowych),

wydawanie zezwoleń na świadczenie określonych usług komunalnych,

wydawanie decyzji nakazującej posiadaczowi odpadów usunięcie odpadów z miejsc nie przeznaczonych do ich składowania lub magazynowania, wskazując sposób wykonania tej decyzji,

przyjmowanie wyników pomiarów wielkości emisji z instalacji od osób fizycznych,

przyjmowanie zgłoszenia instalacji nie wymagającej pozwolenia emisyjnego od osób fizycznych,

wydawanie decyzji ustalającej wymagania dotyczące ochrony środowiska dla instalacji prowadzonych przez osoby fizyczne, z której emisja nie wymaga pozwolenia,

przyjmowanie od osób fizycznych i przekazywanie marszałkowi informacji o wykorzystanych substancjach stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska, podejmowanie uchwał wyznaczających miejsca wydobywania kamienia, żwiru, piasku i innych materiałów z wód,

nakładanie w drodze decyzji obowiązku wykonania przez osobę fizyczną czynności zmierzających do ograniczenia negatywnego oddziaływania instalacji lub urządzenia na środowisko wraz ze wstrzymywaniem eksploatacji instalacji,

możliwość ustanawiania ograniczenia, co do czasu funkcjonowania instalacji lub korzystania z urządzeń, z których emitowany hałas może negatywnie oddziaływać na środowisko,

wydawanie zezwoleń na usuwanie drzew i krzewów z terenu nieruchomości,

kontrola przestrzegania i stosowania przepisów o ochronie środowiska w zakresie objętym kompetencjami gminy,

występowanie w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach o wykroczenia przeciw przepisom o ochronie środowiska,

występowanie do wojewódzkiego inspektora ochrony środowiska o podjęcie odpowiednich działań będących w jego kompetencji, jeżeli w wyniku kontroli stwierdzono naruszenie przez kontrolowany podmiot przepisów o ochronie środowiska lub występuje uzasadnione podejrzenie, że takie naruszenie mogło nastąpić,

przyjęcie gminnego programu ochrony środowiska (wraz z planem gospodarki odpadami),

sporządzanie co 2 lata raportów z jego realizacji,

dysponowanie środkami gminnego funduszu ochrony środowiska.

Instrumenty ekonomiczno-finansowe

Do instrumentów finansowych należą przede wszystkim: opłaty za korzystanie ze środowiska, administracyjne kary pieniężne, kredyty i dotacje z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej oraz innych funduszy ekologicznych i unijnych, pomoc publiczna na ochronę środowiska w postaci preferencyjnych pożyczek i kredytów, dotacji, odroczeń, rozłożenia na raty i umorzeń płatności wobec budżetu i jednostek samorządu terytorialnego, zwolnień i ulg podatkowych.

Opłaty pobierane są za:

wprowadzanie gazów lub pyłów do powietrza,

pobór wód i wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi,

składowanie odpadów,

wyłączanie gruntów rolnych i leśnych z produkcji,

usuwanie drzew i krzewów.

System opłat za korzystanie ze środowiska skłania przedsiębiorstwa do minimalizowania negatywnego oddziaływania na środowisko m.in. poprzez lokalizację produkcji, dobór technologii, oszczędniejsze korzystanie z zasobów naturalnych czy instalowanie urządzeń ochronnych. Gromadzone środki finansowe przekazywane są następnie do Funduszy Ochrony Środowiska różnych szczebli oraz funduszu ochrony gruntów rolnych.

Osoby fizyczne, niebędące przedsiębiorcami ponoszą opłaty za korzystanie ze środowiska w zakresie, w jakim to korzystanie wymaga pozwolenia na wprowadzanie substancji lub energii do środowiska oraz pozwolenia wodnoprawnego na pobór wód w rozumieniu przepisów ustawy Prawo wodne.

Podobne opłaty pobiera się na podstawie przepisów prawa górniczego i geologicznego za działalność koncesjonowaną.

Administracyjne kary pieniężne pobiera się w tych samych sytuacjach, co opłaty, lecz za działania niezgodne z prawem. W odniesieniu do wód, powietrza, odpadów i hałasu karę wymierza Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska, a w odniesieniu do drzew i krzewów - organ gminy. Stawki kar zwykle są kilkakrotnie wyższe niż opłaty i trafiają do funduszy celowych. Ustawa Prawo ochrony środowiska przewiduje możliwość odraczania, zmniejszania lub umarzania administracyjnych kar pieniężnych.

Instrumenty edukacyjno-informacyjne

Instrumenty te stanowią: edukacja ekologiczna dzieci, młodzieży i dorosłych, dostęp do informacji o środowisku oraz włączenie obywateli i organizacji pozarządowych w procedury decyzyjne, szeroko pojęta współpraca pomiędzy samorządem różnych szczebli, między społeczeństwem i władzami, jak i władzami a podmiotami gospodarczymi. Współpraca ta jest konieczna przy opracowywaniu i wdrażaniu programu ochrony środowiska.

Działania edukacyjne realizowane są w różnych formach i na różnych poziomach, począwszy od szkół wszystkich stopni a skończywszy na tematycznych szkoleniach adresowanych do poszczególnych grup zawodowych i organizacji.

Obowiązkiem samorządów jest umożliwienie dostępu społeczeństwu do informacji o środowisku i jego ochronie, rozpowszechnianie informacji oraz umożliwienie udziału w postępowaniu w sprawie ochrony środowiska. Obowiązek ten realizuje się poprzez rozwój sprawnego systemu udostępniania i upowszechniania informacji, np. poprzez stworzenie i udostępnienie komputerowej bazy danych, udział społeczeństwa w zarządzaniu poprzez systemy konsultacji i debat publicznych, wprowadzanie mechanizmów tzw. budowania świadomości (np. kampanie edukacyjne). Wypracowane procedury i strategie działań powinny po ustaleniu i weryfikacji stać się rutyną i podstawą współpracy pomiędzy partnerami różnych szczebli decyzyjnych.

Instrumenty organizacyjno-planistyczne

Na poziomie gminnym instrumentami organizacyjno-planistycznymi służącymi realizacji zadań z zakresu ochrony środowiska są, poza gminnym programem ochrony środowiska i planem gospodarki odpadami:

- strategia rozwoju gminy,
- studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego.

W powyższych dokumentach strategicznych powinny się znaleźć zapisy dotyczące zagadnień ochrony środowiska. Dokument, jakim jest Strategia rozwoju gminy, opracowany wcześniej niż Program Ochrony Środowiska, powinien zostać zaktualizowany i zweryfikowany pod względem zagadnień ochrony środowiska.

VI.3 Źródła finansowania

Zbilansowanie możliwości

Dofinansowanie w zakresie ochrony środowiska jest możliwe z następujących źródeł:

- ✓ Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego
- ✓ Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko (gmin powyżej 15 tys. RLM),
- ✓ Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
- ✓ Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach
- ✓ fundusze powiatowe i gminne
- ✓ kredyty i pożyczki preferencyjne udzielane np. przez Bank Ochrony Środowiska, Fundację Rozwoju Śląska
- ✓ kredyty międzynarodowych instytucji finansowych (Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju, Bank Światowy)
- ✓ kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne
- ✓ Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy
- ✓ Konkurs „Polska wolna od azbestu”
- ✓ Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013

Program stanowi jeden z programów operacyjnych będących podstawowym narzędziem do osiągnięcia założonych w nich celów przy wykorzystaniu środków Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz Europejskiego Funduszu

Społecznego. Łączna wielkość środków finansowych zaangażowanych w realizację Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko na lata 2007-2013 wyniesie 37,6 mld euro, z czego wkład unijny wynosić będzie 27,9 mld euro, zaś wkład krajowy – 9,7 mld euro. W ramach 15 priorytetów programu 5 bezpośrednio dotyczy ochrony środowiska:

- Gospodarka wodno-ściekowa – 3 275,2 mln euro (w tym 2 783,9 mln euro z FS);
- Gospodarka odpadami i ochrona powierzchni ziemi – 1,430,3 mln euro (w tym 1,215,7 mln euro z FS);
- Zarządzanie zasobami i przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska – 655,0 mln euro (w tym 556,8 mln euro z FS);
- Przedsięwzięcia dostosowujące przedsiębiorstwa do wymogów ochrony środowiska – 667,0 mln euro (w tym 200,0 mln euro z EFRR);
- Ochrona przyrody i kształtowanie postaw ekologicznych – 105,6 mln euro (w tym 89,9 mln euro z EFRR);

Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2007-2013

RPO WŚ stanowi podstawę podziału środków unijnych przeznaczonych dla regionu. Podstawowym źródłem finansowania zadań ujętych w niniejszym dokumencie jest oś priorytetowa V: ochrona środowiska; jej cele to:

- poprawa jakości wód powierzchniowych i podziemnych,
- ograniczenie ilości odpadów deponowanych i zdeponowanych w środowisku,
- poprawa jakości powietrza,
- doskonalenie systemu zarządzania środowiskiem,
- ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kształtowanie postaw ekologicznych społeczeństwa.

W ramach priorytetu wspierane będą działania w zakresie rozwoju infrastruktury wodno – ściekowej, gospodarki odpadami, poprawy jakości powietrza i wykorzystania odnawialnych źródeł energii, zarządzania środowiskiem i ochrony dziedzictwa przyrodniczego. Infrastruktura wodno – ściekowa wspierana będzie poprzez inwestycje w sieci kanalizacyjne, wodociągowe, oczyszczalnie ścieków i elementy systemu zaopatrzenia w wodę. W ramach gospodarki odpadami, wsparcie uzyskają projekty z zakresu selektywnej zbiórki odpadów, ich odzysku, recyklingu oraz unieszkodliwiania, kompleksowego oczyszczania terenów z odpadów zawierających azbest oraz rekultywacji obszarów zdegradowanych i składowisk odpadów na cele przyrodnicze. Wymienione przedsięwzięcia w znacznym stopniu przyczynią się do wdrożenia efektywnych ekologicznie, kompleksowych systemów gospodarki odpadami oraz likwidacji zagrożeń wynikających ze składowania odpadów. Wszystkie

działania podejmowane w zakresie gospodarki odpadami będą ponadto realizować założenia wynikające z Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Śląskiego. Poprawa jakości powietrza będzie osiągana poprzez przedsięwzięcia na rzecz budowy, remontu oraz modernizacji systemów ciepłowniczych (obejmujące likwidację systemów indywidualnych), wraz z ich wyposażeniem w instalacje ograniczające emisję zanieczyszczeń, kompleksowej termomodernizacji obiektów użyteczności publicznej wraz z wymianą źródeł ciepła, prowadzącej do ograniczenia „niskiej emisji. Dodatkowo, wspierane będą działania prowadzące do wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym budowa infrastruktury służącej do przesyłu i produkcji energii pochodzącej ze źródeł alternatywnych, jak energia słoneczna, energia pochodząca z biomasy i inne. W ramach priorytetu preferowane będą projekty realizowane na obszarach o dużej gęstości zaludnienia. Doskonaleniu zarządzania środowiskiem będą służyć inicjatywy w zakresie tworzenia i rozwoju instrumentów gromadzenia i przetwarzania informacji o stanie środowiska, map akustycznych oraz map zalewowych. W ramach priorytetu realizowane będą działania polegające na modernizacji i doposażeniu infrastruktury służącej szeroko pojętej edukacji ekologicznej (m.in.: punkty widokowe, ścieżki przyrodnicze, ośrodki dydaktyczno – promocyjne) oraz przywracaniu drożności korytarzy ekologicznych.

Uprawnionymi podmiotami do otrzymania dofinansowania na inwestycje w zakresie ochrony środowiska są:

- Jednostki samorządu terytorialnego, ich związki i stowarzyszenia
- Jednostki organizacyjne jst posiadające osobowość prawną
- Spółki wodne
- Parki narodowe i krajobrazowe
- Organizacje pozarządowe
- Partnerzy społeczni i gospodarczy
- Jednostki sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną (nie wymienione wyżej) Na realizację całego RPO WŚ 2007-2013 przewidziano ponad 1700 mln euro z funduszy strukturalnych.

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Celem działalności Narodowego Funduszu jest finansowe wspieranie inwestycji ekologicznych o znaczeniu i zasięgu ogólnopolskim i ponadregionalnym oraz zadań lokalnych, istotnych z punktu widzenia potrzeb środowiska. Dystrybucja środków finansowych z Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej odbywa się w ramach następujących dziedzin: ochrona powietrza, ochrona wód i gospodarka wodna, ochrona powierzchni ziemi, ochrona przyrody i krajobrazu oraz leśnictwo, geologia

i górnictwo, edukacja ekologiczna, Państwowy Monitoring Środowiska, programy międzydziedzinowe, nadzwyczajne zagrożenia środowiska, ekspertyzy i prace badawcze.

Wnioskodawcami ubiegającymi się o środki finansowe z Narodowego Funduszu mogą być:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- przedsiębiorstwa,
- instytucje i urzędy,
- szkoły wyższe i uczelnie,
- jednostki organizacyjne ochrony zdrowia,
- organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia),
- administracja państwowa,
- osoby fizyczne.

Wszyscy wnioskodawcy powinni posiadać status prawny umożliwiający im zawarcie umowy cywilno - prawnej.

Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Fundusz udziela dofinansowania w różnych formach, na cele określone w ustawie Prawo ochrony środowiska, zgodnie z rocznym planem finansowym, listą przedsięwzięć priorytetowych oraz kryteriami wyboru przedsięwzięć uchwalonymi przez Radę Nadzorczą Funduszu. Priorytetowe przedsięwzięcia dotyczą celów wyznaczonych w wojewódzkim programie ochrony środowiska, wojewódzkim planie gospodarki odpadami oraz własnej strategii działania.

Powiatowe i Gminne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Jednostki organizacyjne gmin, spółki z udziałem gmin, osoby fizyczne, organizacje pozarządowe mogą starać się pozyskać dofinansowanie w ramach Gminnego lub Powiatowego Funduszy Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej na zadania związane z ochroną środowiska i gospodarką odpadami.

Obligacje gminne

Obligacje to jeden ze sposobów na finansowanie inwestycji unijnych. Zdaniem specjalistów emisja obligacji jest dla samorządów bardziej opłacalna od zaciągania kredytów bankowych. Inną zaletą tego instrumentu jest to, że emitowane zwykle w kilku transzach obligacje nie nastroczają później przy spłacie wielkich problemów - łatwiej

jest spłacać kilka razy w ciągu roku relatywnie niewielką sumę niż całość zadłużenia za jednym razem.

Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju (EBRD)

EBRD wspiera inwestycje sektora prywatnego zmierzające do poprawy jakości środowiska. Inwestycje środowiskowe wspierane przez bank dotyczą między innymi infrastruktury komunalnej i ochrony środowiska, - poprawy wydajności energetycznej i użycia odnawialnych źródeł energii. Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju wspiera też projekty związane z ograniczaniem emisji gazów cieplarnianych. Wartość kredytu wynosi od 2 do 250 mln (średnio 5 mln euro), co stanowi do 35% wartości inwestycji.

Bank Ochrony Środowiska

Kredyt ekologiczny jest przyznawany na zakup lub montaż wyrobów służących ochronie środowiska. Wszystkie podmioty mogą starać się o pozyskanie preferencyjnego kredytu. Maksymalna kwota kredytu może wynieść do 100% kosztów zakupu i kosztów montażu, przy czym koszty montażu mogą być kredytowane w jednym z poniższych przypadków:

- gdy Sprzedawca, z którym Bank podpisał porozumienie jest jednocześnie Wykonawcą,
- gdy Wykonawca jest jednostką autoryzowaną przez Sprzedawcę, z którym Bank podpisał porozumienia,
- gdy Bank podpisał z Wykonawcą porozumienie dotyczące montażu urządzeń i wyrobów zakupionych wyłącznie na zasadach obowiązujących dla niniejszego produktu.

Okres kredytowania wynosi do 5 lat. Oprocentowanie jest zmienne, ustalone na podstawie uchwały Zarządu BOŚ S.A. W przypadku zawarcia umowy pomiędzy Bankiem a sprzedawcą, bądź producentem urządzeń kredyty udzielone na zakupy tych urządzeń mogą być oprocentowane od 1% w skali roku.

Inne banki krajowe

Bankami, które w szczególności wspierają kredytowo realizację zadań z zakresu środowiska są: Bank Gospodarstwa Krajowego, Bank Rozwoju Eksportu S.A, Bank Gdański S.A., niemniej rynek tego typu usług stale się rozszerza i coraz więcej banków ma w ofercie produkty dedykowane ochronie środowiska.

Fundacja Rozwoju Śląska

Pożyczki przyznawane są przedsiębiorcom działającym na terenie województwa śląskiego realizującym przedsięwzięcia przyczyniające się do rozwoju gospodarczego firmy, w tym do tworzenia nowych miejsc pracy w województwie śląskim. O pożyczki mogą ubiegać się również przedsiębiorstwa z udziałem jednostek samorządu terytorialnego. Środki uzyskane z pożyczki mogą być przeznaczone na cele bezpośrednio związane z prowadzoną działalnością. Pożyczki są udzielane wyłącznie małym przedsiębiorcom, zgodnie z ustawą z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz. U. z 2007 r. Nr 155, poz. 1095 z późn. zm.).

Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweski Mechanizm Finansowy

W ramach Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego można dofinansować działania związane z promocją zrównoważonego rozwoju poprzez lepsze wykorzystanie i zarządzanie zasobami. W ramach Mechanizmów Finansowych mogą być realizowane np. projekty inwestycyjne na zagospodarowanie segregowanych odpadów. Beneficjentami mogą być wszystkie instytucje sektora publicznego i prywatnego oraz organizacje pozarządowe utworzone w prawny sposób w Polsce i działające w interesie publicznym.

Konkurs „Polska wolna od azbestu”

Konkurs jest organizowany przez Centrum Wspierania Inicjatyw Pozarządowych. Konkurs jest skierowany do wszystkich gmin i powiatów. Celem Konkursu jest nagrodzenie gmin i powiatów, które wyróżniają się skutecznym i sprawnym działaniem w zakresie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest. Nagrody pieniężne należy wykorzystać na:

- działania związane z realizacją inwestycji mających na celu usuwanie azbestu i wyrobów zawierających azbest z obiektów budowlanych użyteczności publicznej,
- budowę i modernizację składowisk odpadów,
- likwidację oddziaływania azbestu i wyrobów zawierających azbest na zdrowie mieszkańców,
- akcje informacyjno - edukacyjne.

Wspólne Wdrożenia, czyli Joint Implementation (JI)

To mechanizm ustanowiony w Art. 6 Protokołu z Kioto (PzK), który umożliwia nabycie i transfer jednostek redukcji emisji gazów cieplarnianych (ERUs) pomiędzy krajami Aneksu I do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, powstałych w wyniku realizacji projektów inwestycyjnych obniżających emisję gazów cieplarnianych lub zwiększających pochłanianie GC. Jednostki redukcji emisji (ERUs) mogą być generowane w okresie 2008-2012 i przekazywane krajom Aneksu I jako środek do wypełnienia ich zobowiązań wynikających z PzK w sposób efektywny ekonomicznie.

Mechanizm ten może posłużyć do pozyskania zewnętrznych środków przez spółki pragnące wdrożyć inwestycje obniżające emisję gazów cieplarnianych (np. odgazowanie składowiska odpadów komunalnych).

LIFE+

LIFE+ jest instrumentem DG Środowiska finansowym wspierającym politykę ochrony środowiska Wspólnoty Europejskiej, który będzie realizowany w latach 2007-2013 stanowi kontynuację programu LIFE, realizowanego w latach 1992-2006. Celem programu LIFE+ jest finansowanie projektów związanych z wdrażaniem, aktualizacją oraz rozwojem wspólnotowej polityki i prawodawstwa w dziedzinie środowiska, a tym samym wspieranie zrównoważonego rozwoju państw UE. W szczególności, LIFE+ wspiera wdrażanie szóstego Programu Działania Środowiskowego Wspólnoty (6th EAP, 2002-2012), włącznie z jego strategiami tematycznymi, oraz zapewnia wsparcie finansowe dla środków i przedsięwzięć zapewniających wartość dodaną w Krajach Członkowskich UE.

LIFE+ składa się z trzech komponentów:

- 1) „LIFE+ przyroda i różnorodność biologiczna”
- 2) „LIFE+ polityka i zarządzanie w zakresie środowiska”
- 3) „LIFE+ informacja i komunikacja”

Instrument Finansowy Ochrony Ludności

To drugi z instrumentów finansowych DG Środowiska. Jego celem jest wspieranie działań ukierunkowanych na ochronę ludzi, jak również środowiska naturalnego i dóbr kultury, przed kataklizmami naturalnymi i katastrofami spowodowanymi przez działalność ludzką. Ukierunkowany jest on również na rozwijanie współpracy pomiędzy państwami członkowskimi na polu obrony cywilnej. Instrument ten może służyć finansowaniu szeroko rozumianego przeciwdziałania skutkom poważnych awarii i katastrof transportowych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich

W ramach PROW wyodrębniono oś priorytetową 2 „Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej”, w ramach której określono 3 działania mające związek z gospodarką odpadami.

W ramach Działania Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej, można dofinansować wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy; Beneficjentem może być osoba fizyczna ubezpieczona na podstawie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, jako rolnik, małżonek rolnika lub domownik.

W ramach Działania Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw, można dofinansować wytwarzanie produktów energetycznych z biomasy; Beneficjentem może być osoba fizyczna lub osoba prawna, lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która prowadzi (podejmuje) działalność jako mikroprzedsiębiorstwo zatrudniające poniżej 10 osób, i mające obrót nieprzekraczający równowartości w zł 2 mln euro. Działalność powinna być prowadzona w gminie wiejskiej albo w gminie wiejsko-miejskiej lub miejskiej liczących poniżej 5 tys. mieszkańców lub na obszarach wiejskich pod warunkiem, iż obszary te nie należą do gmin wiejsko-miejskich lub miejskich liczących powyżej 20 tys. mieszkańców.

W ramach Działania Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej, można dofinansować, tworzenie systemów zbioru, segregacji, wywozu odpadów komunalnych oraz wytwarzanie lub dystrybucję energii ze źródeł odnawialnych, w szczególności wiatru, wody, energii geotermalnej, słońca, biogazu albo biomasy. Beneficjentem może być gmina lub inna jednostka organizacyjna, dla której organizatorem jest j.s.t.

VI.4 Harmonogram rzeczowo-finansowy wdrażania programu**Ochrona gleb i powierzchni ziemi**

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty tys. [PLN]	Główne źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
ZADANIA WŁASNE GMINY*					
1.	Okresowa kontrola zawartości metali ciężkich, składników nawozowych oraz odczynu pH w glebach użytkowanych rolniczo – wapnowanie gleb na terenie gminy	2008-2011	Właściciele gospodarstw, Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego, Urząd Gminy	8	Budżet gminy, WFOŚiGW

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy

Gospodarka wodno-ściekowa

L.p.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty tys. [PLN]	Główne źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
ZADANIA WŁASNE GMINY*					
1.	Edukacja oraz propagowanie postaw i zachowań motywujących ludność do oszczędzania wody	2008-2011	Urząd Gminy, szkoły	1	Budżet gminy
2.	Budowa systemu kanalizacji sanitarnej wraz z robotami towarzyszącymi na terenie gminy (C)	2008-2015	Urząd Gminy	13 419	Budżet gminy, Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego WFOŚ
3.	Budowa kanalizacji deszczowej dróg gminnych	2008-2011	Urząd Gminy	2 800	Budżet gminy, środki pomocowe

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy

Ochrona powietrza atmosferycznego

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty tys. [PLN]	Główne źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
ZADANA WŁASNE GMINY*					
1.	Realizacja Programu Ograniczenia Niskiej Emisji	2008-2015	Urząd Gminy	2 400	Budżet gminy, GFOŚiGW, WFOŚiGW
2.	Prowadzenie bieżących remontów dróg gminnych	2008-2011	Urząd Gminy	b.d.	Budżet gminy, MSWiA
3.	Egzekwowanie zakazu wypalania traw i ściernisk	2008-2011	Urząd Gminy, Policja, Straż Pożarna, WIOŚ Katowice	-	-
ZADANIA KOORDYNOWANE**					
4.	Zastosowanie paliw alternatywnych dla węgla	2008-2011	Jednostki gospodarcze	b.d.	Budżet gminy, WFOŚ
5.	Modernizacja dróg wojewódzkich i powiatowych	2008-2011	Zarząd Dróg Wojewódzkich Katowice, Zarząd Dróg Powiatowych	b.d.	RPO WŚ

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy

** Przedsięwzięcia finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji wyższego szczebla: powiatowego, wojewódzkiego i centralnego

Ochrona przed hałasem

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty tys. [PLN]	Główne źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
ZADANIA WŁASNE GMINY*					
1.	Prowadzenie bieżących remontów dróg gminnych	2008-2011	Urząd Gminy	b.d.	Budżet gminy, MSWiA
ZADANIA KOORDYNOWANE**					
2.	Pozyskiwanie danych o skali zagrożenia hałasem	2008-2011	Starostwo Powiatowe	-	-
3.	Egzekwowanie wymagań dotyczących stanu technicznego pojazdów i przestrzegania dozwolonej prędkości ruchu	2008-2011	Starostwo Powiatowe, Policja	w ramach działalności jednostek	

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy

** Przedsięwzięcia finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji wyższego szczebla: powiatowego, wojewódzkiego i centralnego

Ochrona przyrody

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostką odpowiedzialna	Szacunkowe koszty tys. [PLN]	Główne źródła finansowania
1	2	2	4	5	6
ZADANIA WŁASNE GMINY*					
1.	Tworzenie zieleni urządzonej w obiektach rekreacyjno – wypoczynkowych (istniejących i projektowanych)	2008-2011	Urząd Gminy	11	Budżet gminy
3.	Pielęgnacja i konserwacja istniejących na terenie gminy obiektów i form ochrony przyrody (będących własnością lub we władaniu gminy)	2008-2011	Urząd Gminy	50	Budżet gminy

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy

Ochrona przed skutkami poważnych awarii

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostką odpowiedzialna	Szacunkowe koszty tys. [PLN]	Główne źródła finansowania
1	2	2	4	5	6
ZADANIA WŁASNE GMINY*					
1.	Egzekwowanie wymogów dotyczących transportu substancji i odpadów niebezpiecznych	2008-2011	Urząd Gminy, Komendant Powiatowy PSP, WIOŚ, Policja	-	-

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy

Edukacja ekologiczna

Lp.	Nazwa zadania	Termin realizacji	Jednostka odpowiedzialna	Szacunkowe koszty tys. [PLN]	Główne źródła finansowania
1	2	3	4	5	6
ZADANIA WŁASNE GMINY*					
1.	Organizacja konkursów ekologicznych, akcji sprzątnięcia, akcji edukacyjnych, festynów ekologicznych i innych spotkań integrujących mieszkańców	2008-2011	Urząd Gminy	1 rocznie	Budżet gminy, sponsorzy
2.	Doposażenie bibliotek w najnowsze pozycje w zakresie ochrony środowiska	2008-2011	Urząd Gminy, Szkoły	3	Budżet gminy, WFOŚiGW, sponsorzy
3.	Prowadzenie działalności informacyjnej w Urzędzie Gminy	2008-2011	Urząd Gminy	-	-
ZADANIA KOORDYNOWANE**					
4.	Rozwój i utrzymanie systemu udostępniania informacji o środowisku	2008-2011	Urząd Gminy, Starostwo Powiatowe, Urząd Marszałkowski	w ramach działalności urzędu	Budżet gminy

* Przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji Gminy

** Przedsięwzięcia finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji wyższego szczebla: powiatowego, wojewódzkiego i centralnego

VI.5. Monitoring i ocena realizacji programu

Ocena realizacji Programu polega przede wszystkim na monitorowaniu, czyli obserwacji: zakresu wykonania zadań ujętych w Programie, rozbieżności pomiędzy przyjętymi zadaniami i stopniem ich wykonania, przyczyn ewentualnego niewykonania założonych zadań.

System monitoringu i oceny powinien obejmować stworzenie: systemu zbierania i selekcjonowania informacji, systemu oceny i interpretacji zgromadzonych danych.

Zbudowanie takiego systemu monitoringu i prowadzenie opisanych działań pozwoli na bieżące monitorowanie realizacji Programu poprzez:

systematyczne zbieranie danych liczbowych oraz informacji dotyczących realizacji poszczególnych zadań Programu; wynikiem tych działań będzie materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen, uporządkowanie, przetworzenie i analiza danych empirycznych; otrzymany materiał będzie służył przygotowaniu raportów, przygotowanie raportów z realizacji zadań ujętych w Programie, analizę porównawczą osiągniętych wyników z założeniami Programu; określenie stopnia wykonania zapisów przyjętego Programu oraz identyfikacja ewentualnych rozbieżności, analizę przyczyn odchyień oraz określenie działań korygujących polegających na modyfikacji dotychczasowych oraz ewentualne wprowadzenie nowych instrumentów wsparcia, przeprowadzenie zaplanowanych działań korygujących.

Podstawą zarządzania Programem będzie stałe monitorowanie uzyskiwanych efektów stwierdzanych jako poprawa jakości środowiska, zmniejszenie emisji zanieczyszczeń oraz skutki podejmowanych działań.

Podstawą dla sprawnego zbierania danych monitoringu jest opracowany zestaw mierników (wskaźników stanu środowiska).

W związku z faktem, że gminne programy ochrony środowiska stanowią narzędzie realizacji polityki ekologicznej państwa na szczeblu gminnym, do kontroli realizacji programu służyć mogą wskaźniki wzorowane na przyjętych w polityce ekologicznej limitach krajowych związanych z racjonalnym wykorzystaniem zasobów naturalnych i poprawą stanu

środowiska, skorygowanych odpowiednio w zależności od specyficznych warunków i możliwości gminy, tj.:

ograniczenie zużycia energii o 50% w stosunku do 1990 r. i 25% w stosunku do 2000 r. (również w przeliczeniu na jednostkę produkcji, wartość produkcji lub PKB),
dwukrotne zwiększenie udziału odzyskiwanych i ponownie wykorzystywanych w procesach produkcyjnych odpadów przemysłowych w porównaniu ze stanem z 1990 r.,
odzyskanie i powtórne wykorzystanie co najmniej 50% papieru i szkła z odpadów komunalnych,
pełna (100%) likwidacja zrzutów ścieków nieoczyszczonych z terenu gminy i zakładów,
zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód powierzchniowych, w stosunku do stanu z 1990 r., z przemysłu o 50%, z gospodarki komunalnej (na terenie miast i osiedli wiejskich) o 30% i ze spływu powierzchniowego – również o 30%,
ograniczenie emisji pyłów o 75%, dwutlenku siarki o 56%, tlenków azotu o 31%, niemetanowych lotnych związków organicznych o 4% i amoniaku o 8% w stosunku do stanu w 1990 r.

Poza głównymi miernikami przy ocenie skuteczności realizacji polityki ekologicznej państwa będą stosowane wskaźniki społeczno-ekonomiczne, wskaźniki presji na środowisko i stanu środowiska oraz wskaźniki reakcji państwa i społeczeństwa, a mianowicie:

a) wskaźniki społeczno-ekonomiczne:

poprawa stanu zdrowia obywateli, mierzona przy pomocy takich mierników jak długość życia, spadek umieralności niemowląt, spadek zachorowalności,
zmniejszenie zużycia energii,

b) wskaźniki stanu środowiska i zmiany presji na środowisko:

zmniejszenie ładunku zanieczyszczeń odprowadzanych do wód śródlądowych,
poprawa jakości wód płynących, stojących i wód podziemnych, a szczególnie głównych zbiorników wód podziemnych, poprawę jakości wody do picia oraz spełnienie przez wszystkie te rodzaje wód wymagań jakościowych obowiązujących w Unii Europejskiej,
poprawa jakości powietrza poprzez zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powietrza (zwłaszcza zanieczyszczeń szczególnie szkodliwych dla zdrowia i zanieczyszczeń wywierających najbardziej niekorzystny wpływ na ekosystemy, a więc przede wszystkim metali ciężkich, trwałych zanieczyszczeń organicznych, substancji zakwaszających, pyłów i lotnych związków organicznych),
zmniejszenie uciążliwości hałasu,
zmniejszenie ilości wytwarzanych i składowanych odpadów, rozszerzenie zakresu ich gospodarczego wykorzystania oraz ograniczenie zagrożeń dla środowiska ze strony odpadów niebezpiecznych,

ograniczenie degradacji gleb, zmniejszenie powierzchni obszarów zdegradowanych na terenach przemysłowych, zwiększenie skali przywracania obszarów bezpośrednio lub pośrednio zdegradowanych przez działalność gospodarczą do stanu równowagi ekologicznej, ograniczenie pogarszania się jakości środowiska w jednostkach osadniczych i powstrzymanie procesów degradacji zabytków kultury, rozszerzenie renaturalizacji obszarów leśnych oraz wzrost zapasu i przyrost masy drzewnej, a także wzrost poziomu różnorodności biologicznej ekosystemów leśnych poprawa stanu zdrowotności lasów będących pod wpływem zanieczyszczeń powietrza, wody lub gleby,

zahamowanie zaniku gatunków roślin i zwierząt oraz zaniku ich naturalnych siedlisk, a także pomyślne reintrodukcje gatunków,

zmniejszenie negatywnej ingerencji w krajobrazie oraz kształtowanie estetycznego krajobrazu zharmonizowanego z otaczającą przyrodą,

c) wskaźniki aktywności państwa i społeczeństwa:

spójność i efekty działań w zakresie monitoringu i kontroli,

zakres i efekty działań edukacyjnych oraz stopień udziału społeczeństwa w procesach decyzyjnych,

opracowanie i realizowanie przez grupy i organizacje pozarządowe projektów na rzecz ochrony środowiska.

Celem zwartego i przejrzystego ujęcia obserwowanych wskaźników zaleca się zastosowanie wskazanego w programie wojewódzkim zestawienia wskaźników realizacji Programu.

Zgodnie z przepisami ustawy Prawo ochrony środowiska, Wójt Gminy Chełm Śląski sporządza co dwa lata raporty z wykonania programu, które przedstawia Radzie Gminy. Za sporządzenie raportu szczegółowego powinien być odpowiedzialny Kierownik Programu, a raport powinien dotyczyć szczególnie działań, które są związane z likwidacją przekroczenia przepisów prawa, wynikami monitorowania jakości środowiska, koniecznością wprowadzenia korekt do Programu itp. Raporty szczegółowe winny być przedstawiane na posiedzeniach Rady Gminy. Wskazane jest by korekty Programu były wprowadzane w drodze uchwały Rady.